

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 5185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

WIJZIGING VAN EIS NAAR NIEUW NEDERLANDS RECHT.

Krachtens de wet van 23 april 1952, S. 204 van 13 mei 1952 (1) is op 2 Juni 1952 een geheel nieuw art. 134 in werking getreden, hetwelk veel minder formeel is dan het oude en waardoor het de rechter in ruime mate mogelijk wordt gemaakt « om binnen de grenzen van de door de dagvaarding getekende rechtsbetrekking recht te doen op de werkelijke verhouding tussen partijen » (M.v.T., blz. 1) (2).

Volgens de oude bepaling was de eiser bevoegd tot de afloop der zaak zijn eis te wijzigen of te verminderen, zonder echter het onderwerp van de eis te mogen veranderen of te vermeerderen. Volgens H.R. 23 maart 1937, N.J. 1937, n° 1148 had men onder « onderwerp van de eis » te verstaan « het gevorderde in verband met die in de dagvaarding gestelde feiten, waarop het ter beoordeling van de gehoudenheid van den verweerder om aan de vordering gevolg te geven in het wezen der zaak aankomt ». Noch het petitum, noch het fundamentum petendi (de feitelijke gronden, waarop de vordering berust) mochten dus door de eiser worden veranderd. In principe was het proces dus onwrikbaar vastgelegd in de dagvaarding en kon de eiser aan de daarin neergelegde feiten niet meer tornen. In een interessante beschouwing heeft Zeylemaker (3) uiteengezet hoe deze verstarring is voortgevloeid uit het oude procesrecht, waar de litis contestatio als een novatio necessaria werd gezien, waardoor werd verboden de vordering daarna te veranderen en hoe dit later werd gemotiveerd met een beroep op het belang van gedaagde. Vóór de wijziging probeerde de rechter af en toe het dwingend karakter van de bepaling min of meer te verzachten. Zo besliste de H.R. 15 juni 1934, N.J. 1934, blz. 1297 en laatstelijk 7 december 1951, N.J. 1952, n° 556, dat art. 134 niet van openbare orde was en dus niet ambtshalve door de rechter mocht worden toegepast. Scholten zegt in zijn noot onder dit arrest: « Waarom zou, als gedaagde den strijd op den gewijzigden grondslag wil aanbinden, de rechter hem daartoe de gelegenheid afsnijden ».

Bij dit arrest hebben de eisers echter weinig baat gehad, want de gedaagden waren wel altijd op hun qui vive en verzetten zich bijna steeds tegen wijzigingen. Al sinds jaren werd aangedrongen op vervanging van het oude art. 134 « door een regeling, die meer vrijheid laat om in de daarvoor in aanmerking komende

gevallen door wijziging van de eis en van de feiten, waarop deze berust, een op de werkelijke rechtsverhouding van partijen gebaseerde beslissing te geven », zoals de M.v.T. zegt, terwijl ook enige buitenlandse wetgevingen reeds een ruime opvatting huldigen (4). De nieuwe bepaling komt nu hierop neer, dat de eiser bevoegd is tot de afloop van het geding zijn eis bij conclusie of « bij acte ter rolle » te verminderen, te veranderen of te vermeerderen, waartegenover de gedaagde de bevoegdheid bezit zich bij acte ter rolle tegen een verandering of vermeerdering (dus nooit door in zijn verdediging onredelijk wordt bemoeilijkt tegen een vermindering) te verzetten, indien hij daarof het geding daardoor onredelijk wordt vertraagd.

Er is hier dus alleen bedoeld de eiser in eerste aanleg en niet de gedaagde in eerste aanleg, die in hoger beroep appelleert (5). Een gedaagde in conventie, tevens eiser in reconventie, valt in die laatste hoedanigheid, natuurlijk wel onder eiser als bedoeld in het artikel (6).

De eiser zal als regel zijn verandering, vermeerdering of vermindering bij conclusie vragen, dus bij conclusie van eis, repliek (7) of nadere conclusie. Hij kan dit echter ook doen bij acte ter rolle d.w.z., dat hij een schriftelijke acte neemt of zonder meer ter rolle mondeling acte verzoekt. Beide laatste vormen zijn uiteraard te ontraden en het beste is de wijziging bij conclusie te vragen, immers indien de gedaagde niet reageert of met zoveel woorden daarin toestemt moet de rechter de verandering of vermeerdering zonder meer toestaan. Tegen een verandering of vermeerdering zal gedaagde zich natuurlijk meestal wel verzetten. Hij kan dit uitsluitend doen door een acte ter rolle, dus niet b.v. per conclusie. De rechter zal, zo zegt de wet, partijen gehoord, onverwijld op het verzet van gedaagde beslissen. Deze zinsnede verdient de grootst mogelijk aandacht. In de praktijk wordt tegen een en ander helaas reeds te zeer gezondigd. Zo besliste Hof den Bosch 15.5.56, N.J. '56, n° 585 terecht, dat de beslissing op het verzet niet kan worden gegeven in het vonnis waarbij over de zaak zelf wordt geoordeeld. De wetgever heeft n.l. het verzet tegen de wijziging gezien als een rolincident (8) en heeft zich de zaak als volgt voorgesteld: de gedaagde verzoekt mondeling acte van de door eiser bij conclusie (of acte) gevraagde

wijziging en van zijn verzet daartegen. De eiser wordt daarop onmiddellijk ondervraagd (de wet zegt: partijen gehoord), waarna de rechter, dus de rolrechter, «onverwijld» op het verzet moet beslissen (9). Tegen de beslissing staat geen verdere voorziening open, dus noch appel, noch cassatie. Dit is ook logisch, immers de procedure mag niet vertraagd worden. De wijzigingsmogelijkheid moet een snel verloop hebben. De mondelinge beslissing van de rechter, zo zegt de M.v.T., zal in het audiëntieblad worden aangetekend en een uittreksel daaruit kan aantonen, dat de eis is gewijzigd.

Het spreekt vanzelf, dat tegen deze gang van zaken verzet is gerezen. Reeds bij de behandeling van de wet had de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht in het Voorlopig Verslag ernstig bezwaar. Zij achtte de wijzigingsprocedure te summier en de rolrechter ongeschikt, waar hier, met spoed, vaak uiterst belangrijke rechtsvragen moeten worden beslist, die eerst ernstige bestudering eisen. M.i. laat de wet zeker de nodige speling, immers de rechter moet wel «onverwijld» beslissen, doch dit sluit niet uit, dat hij de zaak best even kan aanhouden om partijen (vooral de geschrokken gedaagde) de tijd te geven direct op een of twee weken later de zaak op dit punt te bepleiten (10), waarop dan de rechter ter rolle direct kan beslissen.

Absoluut in strijd met de wet is een rolprocedure, waarbij partijen over en weer een tijd lang speciaal gaan concluderen over de wijziging. Tegen deze praktijk dient ingegrepen te worden, waar daardoor aan het nieuwe artikel ten onrechte afbreuk wordt gedaan en dit gefrustreerd wordt.

De vaste commissie stelde voor er een incident van te maken met een incidenteel vonnis en alles wat daartoe behoort. Terecht heeft de Minister zich daar fel tegen verzet. Hij wees er in de M.v.A. (blz. 8) op, dat de commissie hier het advies van de Staatscommissie tegen zich had en dat «in het systeem van ons procesrecht de beslissing van een vraag van procesbeleid niet bij wege van incident pleegt te worden ingeleid». Daarenboven merkte de toenmalige minister, Mr. H. Mulderije, nog zeer terecht op, dat van een vereenvoudiging geen sprake meer zou zijn, indien een incident in twee instanties en nog eens in cassatie werd mogelijk gemaakt.

Het laatste lid van art. 134 bepaalt, dat de bevoegdheid des eisers om zijn eis te veranderen of te vermeerderen uitgesloten is, indien een of meer gedaagden niet in het geding zijn opgekomen. Dit is logisch, immers hoe kan een gedaagde met recht veroordeeld worden op een eis, die hem noch bekend is, noch bekend kon zijn.

In lid 2 worden twee gevallen genoemd, die een verzet kunnen wettigen. De gedaagde moet n.l. door de verandering of vermeerdering (vermindering mag altijd) niet onredelijk worden bemoeilijkt of het geding moet er niet onredelijk door worden vertraagd. Of een of beide gevallen zich voordoen zal dus telkens door de rechter bij diens rolbeschikking moeten worden beslist. Laat de rechter de wijziging toe dan zal hij er voor dienen te zorgen, dat gedaagde die wijziging normaal kan verwerken. Hij kan de gedaagde b.v. het nemen van nog een of meer conclusies toestaan. Indien de wijziging bij pleidooi is toegestaan zal het vaak nodig zijn een tweede interlocutoir te wijzigen, ofschoon de enquêtes reeds hebben plaatsgehad.

Gedaagde kan in een impasse geraken, indien de eiser na de conclusie van antwoord zijn eis gaat wijzigen, immers bepaalde excepties (11) moeten op straffe van verval in de conclusie van antwoord worden opgeworpen (art. 141 lid 2) en de eis in reconventie (art. 251)

moet bij antwoord worden ingesteld. Indien de gedaagde dus aantoonde, dat hij in het concrete geval excepties heeft zal de rechter zeker het verzet gegrond moeten bevinden. Een betoog van gedaagde, dat hij op het moment van de wijziging in het algemeen gesproken zijn recht op het opwerpen van excepties ex art. 141 lid 2 heeft verspeeld is zeker niet afdoende, immers dan zou iedere wijziging na repliek onmogelijk zijn (12). Het is de vraag of de gedaagde wel in zijn «verdediging» wordt geschaad als hij geen eis in reconventie meer kan instellen. Vandaar dat door het Bestuur der Advocatenvereniging werd voorgesteld het woord «verdediging» te veranderen in «procesvoering», welke juiste opmerking niet ter harte is genomen.

Mag de eiser nu in plaats van de oude eis een geheel nieuwe instellen? Deze belangrijke vraag wordt terecht pertinent ontkennend beantwoord in de M.v.A., waar wij lezen: «Het ontwerp wil afwijzing van de eis op formele gronden of beslissing van de vordering op een niet op de materiële rechtsverhouding van partijen gebaseerde feitelijke basis tegengaan, maar het ontwerp wil bepaaldelijk niet, dat een eiser in plaats van de gestelde vordering een geheel andere vordering kan gaan instellen of dezelfde eenmaal uitgebrachte dagvaarding». Een sterk sprekend voorbeeld is het volgende: de eiser heeft eerst gevorderd f. 3.000,— uit verbruikleen en stelt bij repliek de revindicatie in van enig voorwerp. Het spreekt vanzelf dat dit niet mag.

Hier rijst echter de vraag: valt dit laatste geval nog onder art. 134 en kan de rechter, na verzet, de nieuwe vordering, deze wijziging in oneigenlijken zin dus, af of toewijzen (ruime opvattingen van art. 134) of is hier geen sprake meer van een geval als bedoeld in art. 134 (enge opvatting)? M.i. is de laatste opvatting de juiste. Zeylemaker (13) vraagt zich af of men gerechtigd is een onderscheid te maken tussen «wijzigen» en «iets nieuws tot stand brengen». Ofschoon er volgens hem enige aanleiding is om in die richting te gaan opteert hij toch tenslotte voor de ruime opvatting, gelijk ook Rutten (14) doet, die de eiser tot elke wijziging bevoegd acht «al heeft het toekennen van een zo verstrekkende bevoegdheid geenszins in de bedoeling van de ontwerper gelegen. Ik opteer dus uitdrukkelijk voor de enge opvatting, waar een apert nieuwe eis zeker niet met een beroep op art. 134 toelaatbaar is. Een en ander leidt in de praktijk tot belangrijke consequenties. Krachtens art. 134 (15) kan de rechter de verandering of vermeerdering alleen beletten als gedaagde verzet doet. Bij de enge opvatting kan, ja moet, de rechter ambtshalve de nieuwe eis ontoelaatbaar verklaren, dus zelfs als de gedaagde deze slikt. Toegegeven moet worden, dat niet steeds gemakkelijk uit te maken zal vallen of nu werkelijk een geheel nieuwe eis is ingesteld. Wil art. 134 toepassing vinden, dan zal de gewijzigde eis moeten blijven «binnen de grenzen van de door de dagvaarding getekende rechtsbetrekking» (Vgl. M.v.T.). Het beeld van de gewijzigde actie zal in grote trekken moeten overeenkomen met de eerst ingestelde actie. Het complex van feiten moet in principe hetzelfde blijven.

Een typisch geval, dat art. 134 niet toepasselijk was, — ook al was er geen nieuwe eis — werd berecht door Ktg. Leiden 18.1.56, N.J. '56, n° 622: eiser ageerde als enig eigenaar en wilde zijn dagvaarding ten onrechte aanvullen in dien zin, dat hij mede optrad als gemachtigde van zijn echtgenote-mede eigenares. M.i. wordt nergens verboden, dat een eiser zijn eis meer dan eens mag wijzigen. Lid 2 zal hier een rem kunnen zijn; ook het beroep op een goede procesorde, die zich daartegen verzet.

Een wijziging waarbij de competentiegrens wordt overschreden is toelaatbaar, al zal de rechter zich dan soms verder onbevoegd moeten verklaren.

Hier zij opgemerkt, dat volgens literatuur en rechtspraak vermindering van eis nooit tot onbevoegdheid des rechters leidt. Leidt vermeerdering tot onbevoegdheid, dan zal de eiser nu verwijzing naar een andere rechter kunnen vragen. Het gewijzigde artikel valt zeker toe te juichen, waar later in een proces wijziging soms absoluut nodig is. Daarvoor zijn veel oorzaken aan te wijzen. In de eerste plaats munten weinig rechtzoekenden uit in helderheid van uiteenzetting, terwijl de raadsman zijn cliënt verkeerd kan hebben begrepen. Ook kunnen later feiten voor de dag komen, die eerst niet bekend waren. Bij een schade-actie kan zich tijdens de procedure het feit voordoen, dat de schade hoger of lager wordt dan eerst gevraagd, b.v. een aangeredene was eerst 25% arbeidsongeschikt en een jaar later 50% of omgekeerd. Vaak ook moet snel gedagvaard worden, b.v. binnen acht dagen na het beslag bij procedures tot vanwaardeverklaring. Soms dreigt de termijn voor het instellen van een actie te vervallen (b.v. 1639u B.W., art. 31 Wegenverkeerswet e.a.).

Wijziging is mogelijk «tot de afloop van het geding». In iedere stand van de procedure kan deze dus gevraagd worden, ook na een interlocutoir vonnis, bij pleidooi (16) en zelfs nog vlak vóór de rechter het vonnis zal gaan uitspreken. Ook in hoger beroep kan door de eiser in eerste aanleg nog wijziging worden gevraagd, omdat art. 134 krachtens art. 347 in hoger beroep toepassing vindt. Het spreekt vanzelf, dat de rechter hier minder inschikkelijk zal zijn, waar de geïntimeerde, in prima gedaagde, van een instantie wordt beroofd. De appellant zal de wijziging kunnen vragen in zijn dagvaarding, in zijn memorie van grieven of bij acte ter rolle. Terecht besliste Hof 's Gravenhage (17), dat de voorschriften van de wet van 23 april 1952 geen toepassing vinden t.a.v. een verandering of vermeerdering van de eis, welke met een goede procesorde in strijd is (bij dagvaarding in hoger beroep deed appellant afstand van zijn eis tot nakoming en bij memorie van grieven hij kwam daarop terug).

De vraag kan rijzen hoe het staat, indien gedaagde niet direct in verzet komt, maar dit pas later doet? Lid 2 schrijft niet voor, dat gedaagde dadelijk zijn bezwaren naar voren moet brengen, zodat hij dit in principe ook later nog kan doen. Hij zal dan echter eerder een weigering krijgen op grond van onredelijke bemoeilijking of onredelijke vertraging dan anders. Ook zal een goede procesorde zich vaak tegen een te laat verzet kunnen doen gelden, terwijl in bepaalde gevallen van rechtsverwerking de rede kan zijn, n.l. indien gedaagde al ingegaan is op de gewijzigde eis. In appel kan mogelijk een beroep op art. 348 baten.

Ofschoon het artikel spreekt over de mogelijkheid de eis te wijzigen, zo dient voor zeker te worden aangenomen, dat hier onder eis wordt verstaan, zowel het petitum, dus wat gevorderd wordt, als het fundamentum petendi, de feitelijke grond waarop de vordering rust. Een en ander blijkt onomstotelijk uit de M.v.T. (blz. 9), waar het met zoveel woorden is gezegd: «Het is naar de Staatscommissie voor de burgerlijke wetgeving heeft opgemerkt, wenselijk in het ontwerp te doen uitkomen, dat de «eis» die veranderd mag worden, niet alleen is het petitum, maar ook de feiten, waarop dit petitum is gebaseerd. Door de woorden veranderen of vermeerderen wordt nu duidelijk, dat enerzijds het petitum mag worden vermeerderd, doch, dat anderzijds de feitelijke grondslag van de eis eveneens wijziging mag ondergaan. Om aldus

buiten twijfel te stellen, dat onder de «eis» begrepen zijn de feiten, waarop de eis steunt, is de gebezigde terminologie gekozen».

Terecht merkt Zeylemaker (t.a.p., blz. 719) op, dat er dus zes mogelijkheden van wijziging zijn, n.l. verandering, vermeerdering (18) en vermindering van de eis en idem van het fundamentum petendi (19). Voorts constateerden wij reeds, dat vermindering steeds moet worden toegestaan en dat gedaagde daar geen verzet tegen kan doen. Hij zou daar uiteraard ook geen baat bij hebben, integendeel.

Bij art. 134 oud werd aangenomen, dat de eiser, die zijn eis op ongeoorloofde wijze had veranderd, niet-ontvankelijk werd verklaard, omdat hij zijn eerst gestelde gronden had teruggenomen, terwijl de nieuw gestelde niet toelaatbaar bleken. Onder het nieuwe art. 134 zal hetzelfde aangenomen moeten worden (20).

In het kader van art. 134 is het uitgesloten, dat gedaagde een bevrijdend beroep kan doen op andere gronden dan de beide genoemd in lid 2; ook den rechter staat zulks niet vrij. Wij zagen reeds dat deze de wijziging ook nooit amtsshalve kan weigeren. In direct verband met de wijziging van art. 134 staan ook de veranderingen in de artikelen 343, 348 en 349.

In art. 343 werden geschrapt de woorden «behalve in het geval dat de dagvaarding een nieuwe vordering behelst, zodanig als bij art. 348 is toegelaten», waar de oude beperkte mogelijkheid van wijziging in appel nu is vervangen door een volledige mogelijkheid daartoe, krachtens het bepaalde in art. 347. Het art. 343 zegt nu dus alleen, dat hoger beroep door een dagvaarding aanvangt in dezelfde vorm en met dezelfde vereisten als die in prima en dat die dagvaarding nog niet de gronden behoeft te omvatten, waarop het hoger beroep steunt. Deze worden opgenomen in de memorie van grieven.

Waar wijziging in appel steeds gevraagd kan worden kon art. lid 1 vervallen. Het slot van lid 2 werd geschrapt omdat dit overbodig was krachtens het bepaalde in art. 56. Art. 348 nieuw spreekt voor zichzelf. In art. 349 werd het woord «vordering» geschrapt.

Mr. W. HUGENHOLTZ,
Advocaat te Leiden.

(1) Bijv. N.J.B. n° 563.

(2) Zie Mr. J.P. Verheul, «Wijziging van de eis (art. 134 nieuw Rv.)» in N.J.B. 1956, blz. 869 e.v.

(3) Prof. Mr. H. Zeylemaker Jzn., Wijziging van de eis, N.J.B. 1954, blz. 715 e.v. en blz. 732 e.v. (speciaal blz. 717).

(4) Vgl. artikelen 181 en 182 van het ontwerp der commissie-Gratama van 1920; de Richtlijnen van de commissie Dorhout Mees c.s. in Advocatenblad 1948, blz. 144 e.v.; Star Busman n° 200. Ook enige buitenl. wetgevingen huldigen een ruim standpunt, o.a. artikel 235 der Oostenr. Zivil-prozessordnung en artikel 305 van de Engelse Rules of the Supreme Court.

(5) Zo ook Hof 's-Hertogenbosch, 23-6-'53, N.J. '53, N.J. '53, n° 724. Of incidenteel appelleert, zelfde Hof 3.3.'55, N.J. '55 n° 374.

(6) Zo ook Mr. L.E.H. Rutten, in diens heldere verhandeling over de wijzigingen op rechtsvorderingsgebied sedert 1952 (Kluwer, Deventer), blz. 15 n° 2.

(7) Indien wijziging bij repliek is geschied moet gedaagde zich dus bij acte ter rolle verzetten. Na de beslissing neemt hij zijn dupliek en niet een «nieuwe» conclusie van antwoord. Vgl. Rb. Haag 20 april 1954, N.J. 1954, n° 546.

(8) Zo terecht rolrechter Rb. Haag 20 april 1954, N.J. 1954, n° 546. Hierbij is geen plaats voor een veroordeling in de kosten. Het is geen gewoon incident eindigend met een inc. vonnis.

(9) Als gedaagde zich niet tegen eiswijziging verzet «wordt het geding op den gewijzigden grondslag voortgezet». Zo ook Veegens in noot achter arrest H.R. 7 mei 1954, N.J. 1954, n° 321. De rechter behoeft er niet eens een overweging aan te wijden. Vgl. H.R. 18 juni 1954, N.J. '54, n° 540.

(10) Bij vele gerechten krijgen partijen aan het eind van de rolzitting gelegenheid over de gevraagde wijziging kort te pleiten, waarna de rolrechter direct, of na 5 dagen, beslist.

(11) Zie mijn Hooflijnen van Burg. Procesrecht, 7^e druk, n° 69.

(12) Ten onrechte Rb. Haag 8.10.52, N.J. 53, n° 101, waar een generalisatie ongeoorloofd is. Ook volgens Zeylemaker, t.a.p., blz. 736.

(13) T.a.p., blz. 721.

(14) T.a.p., blz. 17 onder n° 6. De enge opvatting echter

in Rb. Groningen 12.11.54, N.J. '55, n° 203. Zeer duidelijk in Ktg. Tiel, 26.10.55, N.J. '56, n° 342.

(15) Het nieuwe artikel 134 is ook toepasselijk op gedingen vóór de inwerkingtreding aangevangen. H.R. 18 juni 1954, N.J. '54, n° 540. Het heeft dus exclusieve werking gelijk Veegens in de noot opmerkt. Zie ook Hof Leeuwarden, 25 februari 1953, N.J. 1953, n° 605.

(16) Rb. Haarlem 26.6.56, N.J. '57, n° 66.

(17) 18 februari 1954, N.J. 1954, n° 587. Terecht werd door dit Hof een toelaatbare eis-verandering in appel aangenomen bij arrest van 2 maart 1955, N.J. 1955, n° 426.

(18) Rb. Maastricht 22.7.54, N.J. '54, n° 126: Wijziging van de eis, waarbij naast de vordering tot echtscheiding subsidiair scheiding van tafel en bed wordt gevorderd, is toelaatbaar.

(19) Terecht werd aangenomen, dat art. 134 ook geldt bij de renvooprocedure, Rb. Zwolle, 1.2.56, N.J. '56, n° 413;

Hof Bosch 3.3.55, N.J. '55, n° 374 neemt dit ook aan bij de onderhoudsprocedure. Hier moet echter worden bedacht, dat art. 828 beroep (ook inc. beroep) slechts geeft aan hem wiens eis geheel of gedeeltelijk is afgewezen. De Hoge Raad achtte art. 134 niet toepasselijk bij onderhoudsprocedures. Dit artikel zou alleen op de dagv. procedure slaan. De H.R. baseert dit op de woorden: «bij acte ter rolle» in art. 134. M.I. is dit arrest niet wel houdbaar. De ratio van art. 134 brengt immers mede, dat de bepaling o.a. ook kan gelden bij onderhoudsprocedures. Een dergelijke beperking heeft de wetgever zeker nooit gewild.

(20) Zo ook Zeylemaker, t.a.p., blz. 732 e.v. Deze merkt terecht op «dat men veelal wat men door een wijziging zou kunnen bereken, voorzichtiger als vermeerdere van de eis kan voorbrengen, n.l. door een aanvulling van de dagvaarding met subsidiaire stellingen en/of een subsidiair petitum». Vgl. ook Rutten, t.a.p. in n° 26 op blz. 27.

MIDDELEN VAN VERHAAL INZAKE ECHTSCHEIDINGSPROCEDURE.

In principe staan er tijdens de voorbereidende procedure geen verhaalmiddelen ter beschikking van de partijen. Verhaal is slechts mogelijk tijdens de eigenlijke procedure. De meest voorkomende verhaalmiddelen zijn verzet, beroep en cassatie.

I. Verzet.

1. Begrip.

Het verzet is een gewoon rechtsmiddel, dat verleend wordt aan de partij die verstek liet gaan en waarbij de zaak wordt teruggebracht voor de Rechtbank die het verstekvonnis heeft gewezen.

Vóór de wet van 14 december 1935 was het verzet niet mogelijk, behalve tegen een arrest bij verstek gewezen door het Hof van Beroep. Genoemde wet laat echter het verzet algemeen toe en organiseert het.

Daarenboven worden in deze wet, in navolging van de Franse wetgeving, zekere beschikkingen opgenomen met het doel het aantal gevallen waarin de gedagvaarde partij geen kennis zou hebben van de gevoerde procedure te verminderen.

Aldus voorziet artikel 242 B.W. dat de Rechtbank, wanneer de dagvaarding niet aan de persoon werd betekend, zekere maatregelen van publiciteit kan bevelen, alvorens een definitief vonnis te vellen. Dezelfde publiciteitsmaatregelen zijn voorzien, wanneer een vonnis of arrest bij verstek wegens niet-verschijnen, niet werd betekend aan de persoon.

Deze beschikkingen zijn in de wet opgenomen; deze van artikel 242 B.W. om het aantal verstekvonnissen te verminderen, deze van artikel 247 B.W. om, in geval van verstek, de verstekdoende partij op de hoogte te brengen van het vonnis of arrest en haar in de mogelijkheid te stellen verzet aan te tekenen. De rechtsmachten maken praktisch geen gebruik van deze mogelijkheid.

2. Termijnen van verzet.

In het gemeen recht dient een onderscheid gemaakt te worden naargelang verstek verleend werd tegen een partij die niet geconcludeerd heeft of tegen een partij die niet verschenen is.

In het eerste geval bedraagt de termijn 15 dagen, te rekenen van de betekening van het vonnis aan de pleitbezorger (artikel 157 Burg. Rechtspl.).

In het tweede geval bedraagt de termijn eveneens 15 dagen te rekenen van de betekening, indien het vonnis betekend werd aan de partij sprekend met haar persoon. Indien echter het vonnis niet aan de persoon betekend is, zal het verzet ontvankelijk zijn

tot aan de tenuitvoerlegging (artikel 158 Burg. rechtspl.).

In de echtscheidingsprocedure worden de termijnen van verzet geregeld door artikel 248 B.W. Dit artikel voorziet dat:

1. de termijn van verzet, één maand, is te rekenen vanaf de betekening, indien de beslissing betekend werd aan de partij sprekend met haar persoon;

2. de termijn van verzet, twee maand, is te rekenen vanaf de betekening, indien de beslissing niet werd betekend aan de partij sprekend met haar persoon, behalve indien de Rechtbank, overeenkomstig artikel 247 B.W., een zekere publiciteit heeft bevolen. In dit geval is de termijn twee maand te rekenen vanaf de laatste publicatie (Antwerpen, 25 juni 1954, Pas. 1955, III, 55).

Indien een verstekvonnis dat de echtscheiding toelaat, niet betekend werd aan de partij sprekend met haar persoon, tevens een veroordeling tot het betalen van een onderhoudsgeld inhoudt, blijft verzet tegen deze laatste veroordeling mogelijk tot aan de uitvoering van het vonnis. De overschrijving van het vonnis in de registers van de ambtenaar van de burgerlijke stand geldt niet als uitvoering van het vonnis voor zover het een veroordeling tot het betalen van een onderhoudsgeld inhoudt. (Antwerpen, 25 juni 1954, Pas. 1955, III, 55.)

De vraag wordt gesteld of er in de echtscheidingsprocedure een onderscheid dient gemaakt tussen verstek wegens niet-verschijnen en verstek wegens niet-concluderen?

De rechtsleer is van oordeel dat er geen speciale termijn voorzien is voor het verzet tegen vonnissen bij verstek wegens niet-concluderen, vermits de tekst van artikel 248 B.W. het onderscheid niet maakt. Artikel 157 Burg. Rechtspl. zou dus niet van toepassing zijn.

De rechtspraak echter oordeelt er anders over. Het onderscheid dient wel gemaakt, en indien een partij pleitbezorger heeft gesteld en verstek laat gaan wegens niet-concluderen, zou het verzet slechts mogelijk zijn gedurende 15 dagen te rekenen vanaf de betekening aan pleitbezorger (Rechth. Brussel, 10 november 1937, J.T. 725, bevestigd door Brussel, 2 april 1938, zie notes de procédure, divorce et séparation de corps, J.T. 1938, n° 3531; Rechth. Kortrijk, 5 februari 1924, Pas. III, 86; Gent, 7 december 1950, Pas. 1052, II, 10; contra: Luik, 14 juli 1949, Pas. 1950, II, 33).

3. Motivering van het verzet.

Het verzet moet gemotiveerd zijn: het moet de

middelen van verzet bevatten op straf van nietigheid. De rechtspraak is streng: een eenvoudige ontkenning van de beweringen der tegenpartij zou onvoldoende zijn. Is niet voldoende gemotiveerd het verzet tegen een verstekvonnis inzake echtscheiding, wanneer het enkel gemotiveerd is « sur ce que le requérant n'a pas de griefs suffisants pour obtenir le divorce » (Luik, 4 december 1952, Pas. 1953, II, 77).

De nietigheid van een niet gemotiveerd verzet is echter gedekt, ook inzake echtscheiding, door de verdediging ten gronde (Casatie, 15 maart 1953, Pas. I, 535).

4. *Betekening van het verzet of van het beroep op de greffie.*

Overeenkomstig artikel 248, al. 2, B.W. moet het verhaal betekend worden bij deurwaardersexploot aan de griffier van de jurisdictie die de beslissing heeft uitgesproken, binnen 8 dagen vanaf de dagtekening van het verhaal, en dit op straf van verval. Het exploot is vrij van zegel- en registratierechten. De griffier maakt er melding van op de rand van de aangevallen beslissing.

Deze beschikking is van toepassing zowel in geval van verstek wegens niet-verschijnen als in geval van verstek wegens niet-concluderen. Artikel 248 B.W. maakt inderdaad geen onderscheid (Rechtb. Brussel, 10 mei 1957, J.T., 541).

De sanctie van deze beschikking is het verval van het verzet: la déchéance. Dit verval is van openbare orde en mag niet gelijk gesteld worden met de nietigheden van procedure-acten of exploten die kunnen gedekt worden in de voorwaarden voorzien door artikel 173 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging; het kan in elke stand van het geding ingeroepen worden (Brussel, 5 december 1936, Pas. 1937, II, 81; Luik, 25 januari 1939, Pas. 1940, II, 44; Brussel, 22 april 1954, J.T. 1954, 576).

Artikel 262 B.W. en dus ook artikel 248 B.W. is eveneens van toepassing in zake scheiding van tafel en bed, krachtens artikel 307 B.W. en artikel 875 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging (Brussel, 8 maart 1952, J.T. 1953, 193).

5. *Kan men verzaken aan zijn recht om verzet aan te tekenen?*

Krachtens artikel 1127 B.W. dient deze vraag ontkennend beantwoord te worden: de staat van personen is buiten handel en kan niet het voorwerp uitmaken van een overeenkomst.

Aldus werd er gevonnis dat een schulderkennis ondertekend door de vrouw nietig en van gener waarde is, indien de oorzaak van de schuld niet is aangeduid en indien er voldoende vermoedens voorhanden zijn waaruit blijkt dat de schulderkennis slechts werd ondertekend mits verbintenissen van de man geen verzet te doen tegen een verstekvonnis dat scheiding van tafel en bed toeliet. Het is daarbij zonder belang dat deze schulderkennis door de vrouw opnieuw werd getekend na het verloop van de termijn van verzet, vermits dit de ratificatie zou zijn van een nietige acte (Rechtb. Seine, 11 februari 1932, Gaz. Pal., 9 april 1932).

II. Beroep.

6. *Begrip.*

Het hoger beroep is een gewoon rechtsmiddel, waarbij de partij die zich door een vonnis benadeeld acht,

dit vonnis aan een hogere rechter onderwerpt ten einde het te doen wijzigen.

7. *Tegen welke beslissingen kan beroep aangetekend worden?*

a) Tegen de bevelschriften tijdens de voorbereidende procedure, doch slechts wanneer zij de grenzen van de gracieuze jurisdictie te buiten gaan (Brussel, 14 jan. en 14 april 1888, Pas. II, p. 131 en 223).

Het vonnis dat de termijn van schorsing van de toelating tot dagvaarden vaststelt is niet vatbaar voor beroep (Gent, 29 maart 1909, Pas. II, 318).

b) Tegen alle vonnissen geveld tijdens de eigenlijke procedure, voor zover ze niet louter preparatoir zijn.

Is interlocutoir, en bijgevolg vatbaar voor beroep, het vonnis dat op de hoofdvordering tot echtscheiding en op de reconventionele vordering tot scheiding van tafel en bed statueert en dat het bewijsaanbod van de oorspronkelijke verweerster, eiseres op tegeneis, afdoend verklaart en vatbaar om de vergiffenis van de beweerde beledigingen en het accoord van de echtgenoten om het gemeenschappelijk leven te herbeginnen te bewijzen (Brussel, 4 februari 1956, Pas. 1957, II, 86).

c) De beslissingen van de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg zetelend in kortgeding betreffende de voorlopige maatregelen gedurende de rechtspleging inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed zijn altijd vatbaar voor beroep, welke er ook het voorwerp moge van zijn.

Het is meer bepaald zo inzake bevelschriften beslissende over het verzoek tot het bekomen van een provisie ad litem of over het verzoek tot het bekomen van een onderhoudsgeld, zelfs indien het bedrag van deze vorderingen niet de hoogte bereikt van het bedrag van laatste aanleg vastgesteld door artikel 16 van de wet van 25 maart 1876, gewijzigd door de wet van 20 maart 1948 (Luik, 12 mei 1949, Pas. 1949, II, 93; Brussel, 15 juni 1949, J.T. 1949, 463).

De vorderingen betreffende de voorlopige maatregelen inzake echtscheiding moeten dus niet geschat worden om de aanleg te bepalen. Zij zijn altijd vatbaar voor beroep, zoals de hoofdvordering waarbij ze slechts een bijkomstige vordering zijn (Brussel, 18 maart 1942, Pas. 1942, II, 83; contra: Luik, 25 mei 1943, Pas. 1943, II, 55; Brussel, 13 december 1948, J.T. 1949, 7).

8. *Recht van het Openbaar Ministerie om beroep aan te tekenen.*

Het Openbaar Ministerie, door de wet belast met het verzekeren van de eerbied voor de beschikkingen van openbare orde, heeft het recht tussen te komen als hoofdpartij en beroep aan te tekenen tegen elke beslissing die de echtscheiding toelaat buiten de wettelijke voorwaarden (Luik, 14 juli 1949, Pas. 1950, II, 33; Luik, 22 februari 1951, Pas. II, 101). In dit geval is, voor wat betreft de termijnen en de procedure van het beroep van het Openbaar Ministerie, het gemeen recht van toepassing (Brussel, 17 december 1955, Pas. 1957, II, 79).

9. *Termijn van beroep.*

De termijn is dezelfde als in het gemeen recht, doch het vertrekpunt is onderworpen aan speciale regels. De termijn is voor tegensprekelijke vonnissen twee maand vanaf de betekening aan de persoon of aan de woonplaats (artikel 443 Burg. Rechtspl.).

Voor verstekvonnissen is de termijn twee maand, te rekenen vanaf hetzelfde ogenblik als de termijn van verzet (artikel 262, al. 2, B. W.).

10. Rechtspleging in beroep.

De rechtspleging in beroep is onderworpen aan het gemeen recht. Terwijl de rechtspleging in eerste aanleg lang, ingewikkeld en traag was, voorziet artikel 262, al. 3, dat de zaak door het Hof van Beroep behandeld en berecht wordt als een spoedeisende zaak.

Het ambt van pleitbezorger is verplichtend. De acte van beroep is onderworpen aan alle formaliteiten van artikel 61 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging. Zij moet stelling van pleitbezorger inhouden; het nalaten van deze formaliteit maakt het beroep onontvankelijk.

11. Nieuwe feiten.

Voor het Hof van Beroep kunnen nieuwe feiten worden voorgebracht op voorwaarde dat ze blijven in het kader van de feiten van het rekest (Gent, 20 mei 1927, B.J. 1929, 359).

Dit principe werd door de rechtspraak aanvaard in verschillende beslissingen:

a) Zo werd er geoordeeld dat het Hof het bewijs kan toelaten van feiten, verschillend van deze die voorkomen in het rekest en die tijdens de procedure zijn gebeurd, voor het vonnis a quo, op voorwaarde dat deze feiten niet van aard zijn een nieuwe reden tot echtscheiding uit te maken, maar dat ze passen in het kader van de zware beledigingen, ingeroepen in het inleidend rekest (Brussel, 17 juli 1922, Rev. div. 1927, 3).

b) Inzake echtscheiding is het verzoek tot het bewijs van zekere nieuwe feiten voor het Hof onontvankelijk, indien deze feiten slechts ter kennis van de eiser zijn gekomen na het vonnis dat een enkwest toeliet en indien ze van die aard zijn om de grieven te doen begrijpen waarvan het bewijs werd gevraagd in eerste aanleg (Luik, 5 december 1928, Pas. 1929, II, 61).

c) Geen enkele wetsbepaling verzet er zich tegen dat nieuwe feiten die slechts de ontwikkeling van middelen en argumenten van eerste aanleg zijn, voor de eerste maal zouden worden voorgebracht voor het Hof. Deze mogelijkheid wordt b.v. gelaten aan aangelegster die in haar inleidend exploit aan haar man omgang met verdachte vrouwen verweet en die voor het Hof vraagt om haar grieven nader te bepalen door een bepaalde vrouw aan te duiden die haar man regelmatig ontmoette (Cassatie fr., 13 februari 1934, Sem. Jur., 388).

d) Wanneer het inleidend rekest inzake echtscheiding alleen gebaseerd is op misbruik van verdovende middelen, is de eisende partij niet meer onontvankelijk om in beroep feiten van wangedrag in te roepen (Brussel, 30 maart 1950, Pas. 1950, II, 58).

e) Indien er nieuwe feiten worden voorgebracht, moet het Hof statueren en over de nieuwe feiten en over de oude. Een arrest dat alleen over de oude feiten statueert, zou moeten verbroken worden (Cassatie fr., 15 mei 1933, D.H. 377).

12. Berusting in het vonnis a quo en afstand van beroep.

De berusting in een vonnis of arrest gevelde in zaken die de openbare orde raken is nietig (Cassatie, 28 jan.

1957, Pas. 1957, I, 626, en de verwijzingen in voetnoot).

In principe dus zijn de vonnissen en arresten inzake echtscheiding niet vatbaar voor berusting, zelfs niet wanneer deze vastgesteld wordt in een authentieke akte (Rb. Brussel, 5 mei 1955, Rev. dr. fam. 1955, 86). Zo is het althans voor de beslissingen die de echtscheidingen toelaten. De enige wijze om een vonnis definitief te maken is de termijn van beroep te laten voorbij gaan (Brussel, 22 januari 1955, J.T. 1955, 352).

Zo werd er geoordeeld dat de betaling van de kosten niet kan aangezien worden als een berusting en het beroep nog ontvankelijk is (Brussel, 29 oktober 1952, J.T. 1953, 220).

De argumentatie voorgebracht in beroep dat, door een tweede vordering tot echtscheiding zonder voorbehoud in te stellen, er berusting zou zijn in het eerste vonnis de eerste vordering verwerpende, kan niet gevolgd worden om reden er geen berusting kan zijn in zaken die de openbare orde aanbelangen (Luik, 2 november 1939, J.T. 1940, 5).

Het niet-besluiten voor het Hof van Beroep, door een partij die beroep heeft ingesteld tegen een vonnis dat de echtscheiding toelaat ten hare nadele, kan wettelijk niet een geldige afstand van beroep zijn (Cassatie, 20 februari 1947, Pas. 1947, I, 73). Het Hof mag niet alleen steunen op het feit dat beroeper niet besluit, om het vonnis a quo te bevestigen. Het heeft de verplichting na te gaan of de eerste rechter wettelijk de echtscheiding heeft toegelaten en het moet blijken uit de motivering of de vaststellingen van het arrest dat het Hof deze verificatie heeft gedaan.

De eiser in kortgeding inzake voorlopige maatregelen kan het bevelschrift doen uitvoeren, zonder dat daaruit de berusting kan worden afgeleid die het beroep onontvankelijk zou maken (Luik, 8 juli 1948, Pas. 1948, II, 120).

Voor de vonnissen en arresten die de echtscheiding weigeren, laat de rechtspraak de berusting toe (Brussel, 25 januari 1924, Pas. 1925, II, 44; Cassatie, 24 maart 1927, Pas. I, 186; contra: Luik, 2 november 1939, J.T. 1940, 5).

13. Schorsende werking van het beroep.

Ten aanzien van de vonnissen in eerste aanleg gaan de twee maadden, binnen dewelke het vonnis moet betekend worden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, eerst in na het verstrijken van de termijn van beroep.

Er werd geoordeeld dat wanneer twee echtgenoten wederzijds de echtscheiding bekomen hebben de ene tegen de andere en wanneer één van hen het vonnis heeft doen overschrijven in de registers van de burgerlijke stand, terwijl de andere beroep heeft aangetekend tegen de beschikking die hem in het ongelijk stelde, deze overschrijving onregelmatig is, omdat het vonnis niet definitief is. De beroepene bezit inderdaad nog steeds het recht om incidenteel beroep aan te tekenen tot aan de sluiting van de debatten (Luik, 25 mei 1954, Jur. Liège 1954-1955, p. 12).

III. Cassatie.

14. Artikel 263 B. W. voorziet dat de termijn om zich in verbreking te voorzien ingaat, voor de tegensprekelijke arresten, op de dag dat de betekening aan partij geschiedde, en voor de arresten bij verstek, op

de dag, waarop het verzet niet meer ontvankelijk is.

De voorziening in verbreking tegen een arrest waarbij toelating tot echtscheiding werd verleend, heeft schorsende kracht. Dit geldt echter niet voor wat betreft de bijkomende beschikkingen van het arrest, nl. deze die betrekking hebben op de onderhoudsverplichtingen en het bewakingsrecht van de kinderen: art. 263, al. 2, B. W. is slechts toepasselijk op het beschikend gedeelte dat de echtscheiding toestaat (Brussel, 23 november 1956, J.T. 1957, 98) (1).

De voorziening in verbreking tegen een arrest dat de echtscheiding bij onderlinge toestemming niet toelaat, moet gevormd worden door elk der echtgenoten

bij afzonderlijke akte, maar is slechts een enkele voorziening (artikel 291 B.W.) (Cassatie, 16 januari 1954; Pas. 1954, I, 411).

Het overlijden van eiser gedurende de procedure voor het Hof van Verbreking maakt de voorziening tegen een arrest, gevelde op een eis tot echtscheiding, zonder voorwerp (Cassatie, 26 januari 1951, Pas. 1951, I, 3345).

Frans JACOBS,
Advocaat te Brussel.

(1) Desaangaande zijn de meningen verdeeld. In een der volgende nummers van het R.W. verschijnt desaangaande een bijzondere studie. (Noot der Redactie).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

Verenigde Kamers. — 17 mei 1957.

Eerste Voorzitter: M. Wouters.
Raadsheer-Verslaggever: M. Piret.
Procureur-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.
Advocaat: Mr Van Rijn.

Internationaal privaatrecht. — In Nederland door een Belg tegen een Belg begane onrechtmatige daad. — Toepasselijkheid van de Nederlandse wet op de vordering tot schadevergoeding.

Voor zover in art. 3, lid I, B.W. een regel van internationaal privaatrecht is vastgesteld, blijkt daaruit, dat de politiewetten van een staat toepasselijk zijn op de op het grondgebied van die staat begane feiten, welke ook de nationaliteit van de dader moge zijn.

De wetten, waarbij de elementen van het feit, dat de burgerlijke, hetzij deliktuele, hetzij quasi-deliktuele verantwoordelijkheid in het leven geroepen heeft, alsmede de wijze en de omvang van de vergoeding worden bepaald, zijn politiewetten in de zin van voormeld art. 3, lid I, B.W.

De vordering tot vergoeding van een schade, veroorzaakt door een in Nederland begane onrechtmatige daad, dient mitsdien door de Nederlandse wet te worden beheerst, al waren de dader en de benadeelde allebei Belgen.

Voorzeker mag de Belgische rechter de buitenlandse wet, al geldt zij normaal, niet toepassen, wanneer deze wet in strijd is met de Belgische openbare internationale orde. Zodanig karakter heeft echter niet de buitenlandse wetsbepaling, die, hoewel zij aan de benadeelde het recht toekent op de vergoeding van de door een onrechtmatige daad veroorzaakte schade, aan deze vergoeding niet dezelfde omvang geeft als deze door de Belgische wet bepaald.

Bologne en Van Overstraeten t/ Sainte.

Gelet op het bevelschrift van dhr Eerste Voorzitter van 2 april 1957, waarbij beslist is dat deze zaak in voltallige terechtzitting zal behandeld worden;

Gelet op het bestreden arrest, op 10 juli 1956 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de

artikelen 97 van de Grondwet, 3, in het bijzonder lid 1, 1382 en volgende van het B. W., 4 van het Strafwetboek, 4, 5, 13, 14, 20, 21, 22, 23, 25, 26 van de wet van 17 april 1878, de voorafgaande titel bevattende van het wetboek van rechtspleging in strafzaken, doordat het bestreden arrest, om te beslissen « dat er termen aanwezig zijn om voor recht te zeggen dat de Belgische wet, onder meer artikel 1382 van het Belgisch B. W., deze burgerlijke vordering dient te beheersen », hoewel aannemend dat « de voorwaarden voor de extra-contractuele burgerlijke verantwoordelijkheid dienen te worden beoordeeld volgens de lex loci delicti commissi en door deze wet beheerst worden », overwogen heeft, naardien de door verweerster ingestelde vordering « strekt tot vergoeding van de door een misdrijf veroorzaakte schade » en ofschoon « de Nederlandse wet voor dit feit een op een burgerlijke fout gesteunde vergoeding toekent », dat ter zake de openbare orde belang had bij de toepassing van de Belgische wet, zowel wat de burgerrechtelijke vergoeding aangaat als uit strafrechtelijk oogpunt », omdat de Belgische wetgever « die een feit als inbreuk aanmerkt, juist daardoor, benevens de publieke vordering, een vordering tot vergoeding van de door die inbreuk veroorzaakte schade, de burgerlijke vordering », in het leven roept » en « de regeling van de vergoeding van de uit een inbreuk voortvloeiende schade heeft willen steunen op onderschikken aan het openbaar belang dat hem ertoe geleid heeft op het feit strafrechtelijke sancties te stellen », dan wanneer, aangezien de burgerlijke vordering tot vergoeding van de schade welke veroorzaakt is door het feit dat een inbreuk uitmaakt in wezen onderscheiden blijft van de publieke vordering die uit hetzelfde feit kan ontstaan, de rechter over de grond noodzakelijk de in artikel 3, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek vastgelegde regel betreffende de wetsconflicten alsmede de wetsbepalingen waarbij de rechtsregeling in verband met elke van die vorderingen vastgesteld is, miskende waar hij de toepassing van de wet van de plaats waar het onrechtmatig feit dat oorzaak van het nadeel is geweest ter zijde geschoven heeft, door uit de bijzondere wetsbepalingen welke de rechtsregeling over de burgerlijke vordering gedeeltelijk ondergeschikt maken aan de rechtsregeling over de publieke vordering het bestaan af te leiden van een eng en noodzakelijk verband tussen het openbaar belang, dat vereist heeft dat bepaalde feiten als inbreuk zouden worden aangemerkt, en het privaat belang, dat de vergoeding van het door diezelfde feiten veroorzaakt nadeel gebiedt,

dan wanneer, aangenomen zelfs dat, aangezien de

Belgische openbare orde belang heeft bij de beteugeling van de buiten het grondgebied van het Koninkrijk door een Belg tegen een Belg begane wanbedrijven en misdaden, zij insgelijks belang erbij zou hebben dat de door die misdrijven veroorzaakte schade tot een burgerrechtelijke vergoeding aanleiding zou geven, de Belgische openbare orde evenwel niet zou volstaan tot het afwijzen van de toepassing van de buitenlandse wet welke, zoals in deze, «een op een burgerlijke fout gesteunde vergoeding toekent», evenmin als zij zich op absolute wijze er tegen verzet dat uit strafrechtelijk oogpunt een volle uitwerking toegekend wordt aan de toepassing welke van de buitenlandse strafwet zou zijn gemaakt op die zelfde misdrijven, begaan in de bedoelde omstandigheden:

Overwegende dat uit de aan het Hof voorgelegde stukken blijkt dat de vordering, door verweerster zowel in haar persoonlijke naam als in naam van haar minderjarige kinderen ingesteld, de vergoeding beoogt van de schade die zij geleden heeft ingevolge een ongeval waarvan haar echtgenoot, de genaamde Pirlet, Belgisch onderdaan, in Nederland het slachtoffer zou zijn geweest door de schuld van aanlegster die ook van Belgische nationaliteit is; dat het aanlegster ten laste gelegde feit, in de omstandigheden waarin het begaan werd, volgens de Nederlandse wet een onrechtmatige daad, doch geen strafrechtelijke inbreuk uitmaakte, terwijl het de kenmerken vertoont van een door de artikelen 418 en 420 van het Belgisch strafwetboek strafbaar gesteld wanbedrijf; dat de door de Nederlandse wet aan het slachtoffer toegekende vergoeding minder ruim is dan die waarin artikel 1382 van het B. W. voorziet;

Overwegende dat de rechter over de grond, door de conclusies der partijen verzocht te bepalen welke de op bedoelde vordering tot vergoeding toepasselijke wet welke, zoals in deze, «een op een burgerlijke de lex fori, dit is de Belgische wet, om de reden dat, enerzijds, krachtens de artikelen 7 en 12 van de wet van 17 april 1878, de voorafgaande titel bevattende van het wetboek van rechtspleging in strafzaken, de publieke vordering, ontstaan uit het in Nederland begane misdrijf, in België kan worden ingesteld wanneer, zoals ten deze, geen strafvervolg ingesteld is in het land van de plaats van het misdrijf en dat, anderzijds, de burgerlijke vordering, ten aanzien van de bevoegdheid der wetgeving, het lot van de publieke vordering moet delen;

Overwegende dat blijkens artikel 3, lid 1, van het B. W., voor zoveel in dit artikel een regel van het internationaal privaatrecht vastgelegd is, de politiewetten van een Staat toepasselijk zijn op de op het grondgebied van die Staat begane feiten, welke de nationaliteit van de dader ervan moge wezen;

Overwegende dat de wetten, waarbij de elementen van het feit dat de burgerlijke, hetzij delictuele of quasi-delictuele verantwoordelijkheid, in het leven geroepen heeft alsmede de wijze en de omvang van de vergoeding bepaald worden, politiewetten zijn in de zin van voormeld artikel 3;

Dat de vordering tot vergoeding van een schade, veroorzaakt door een in Nederland begaan onrechtmatig feit, mitsdien door de Nederlandse wet dient te worden beheerst, al waren de dader en het slachtoffer van het feit allebei Belgen;

Overwegende, voorzeker, dat de Belgische rechter de buitenlandse wet, al is zij normaal bevoegd, niet mag toepassen wanneer deze wet met de Belgische openbare internationale orde strijdig is;

Overwegende echter dat zulkdanig karakter niet heeft de buitenlandse wetsbepaling, hoewel zij aan het slachtoffer het recht op de vergoeding van de door een onrechtmatige daad veroorzaakte schade toekent aan deze vergoeding niet dezelfde omvang geeft als voorzien door de Belgische wet;

Overwegende tenslotte dat de omstandigheid dat de Belgische rechter, op grond van die onrechtmatige daad, geldig van een publieke vordering kennis had kunnen nemen, ter zake niet afdoend is;

Dat enerzijds zij niet belet dat de burgerlijke vordering haar eigen aard behoudt, dewelke verschilt van die van de publieke vordering en dat anderzijds de omvang van de aan het slachtoffer van het feit verschuldigde vergoeding noch van de uitoefening, noch van de mogelijkheid tot uitoefening van een publieke vordering afhangt;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen:

Verbreekt het bestreden arrest, behalve in zover het beslist over de op artikel 1384, lid 1, van het B. W. gesteunde vordering;

Beveelt dat van onderhavig arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 29 november 1956.

Voorzitter - Verslaggever: M. Sohier.
Advocaat-Generaal: M. Delange.

Belastingen. — Bewijs van het fictieve karakter van documenten door vermoedens.

Het fictieve karakter van documenten kan worden bewezen door feitelijke elementen, waarvan de rechter over de feiten soeverein de draagwijdte en de bewijskracht beoordeelt; hij kan in deze beoordeling bevinden dat zij een geheel van gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens opleveren, hetwelk de simulatie bewijst.

Jonniaux en Baudet t/ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest, op 20 februari 1956 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Gelet op het eerste middel, schending van artikel 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest:

a) in zijn redenen tegenstrijdig is, vermits het zegt, enerzijds, dat de aangevoerde aankoop uit geen overeenkomst in goede en behoorlijke vorm blijkt, en anderzijds, dat de administratie ontvankelijk is om het bedrog tegen en boven de inhoud der akten te bewijzen;

b) onvoldoende gemotiveerd is omdat het alle andere conclusies en inzonderheid de eisen gesteld onder

«te zeggen voor recht» verwerpt, zonder nader te bepalen welke die eisen zijn noch de redenen voor die verwerping op te geven :

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat het geenszins tegenstrijdig is, na er op te hebben gewezen dat een contract door «geen overeenkomst in goede en behoorlijke vorm» is bewezen, vast te stellen dat evenwel andere documenten ten bewijze van het contract zijn overgelegd, en de Staat ontvankelijk te verklaren om het bedrog zelfs tegen en boven de inhoud dier documenten te bewijzen;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat het bestreden arrest op passende en genoegzame wijze de verwerping van de eisen gesteld onder «te zeggen voor recht» verantwoordt door in de bijzonderheden de eerste twee eisen te behandelen en, voor het overige, door op algemene wijze vast te stellen dat gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens het bedrieglijk karakter van de handelingen van verzoekers aantonen;

dat het middel in feite niet opgaat;

Over het tweede middel : schending van de artikelen opgenomen onder afdeling I van boek III, titel III, van het B. W. en van de artikelen 25 van het Wetboek van koophandel en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest doet gelden dat de aankoop niet door een overeenkomst in goede en behoorlijke vorm bewezen is, dan wanneer, én aanleggers én de maatschappij in deelneming voor brevetten en studies handelaars zijn, en dan wanneer de aankoop dienvolgens door alle rechtsmiddelen kan bewezen worden, met inbegrip van de tussen partijen gewisselde brieven, en dan wanneer uit het arrest zelf blijkt dat het getuigschrift van 4 juni 1950, de copie van de brief van 6 juni 1950 en de brief van 24 oktober 1953 ten genoegen van recht het bewijs van een handelsovereenkomst opleveren waarvoor geen akte in goede vorm door de wet is vereist :

Overwegende dat het arrest zich er niet toe beperkt vast te stellen dat de litigieuze aankoop niet door een overeenkomst in goede en behoorlijke vorm bewezen is;

dat het volgens de waarde van de andere overgelegde bewijselementen navorst, en hun elke bewijskracht ontzegt wegens de simulatie;

Dat het middel in feite niet opgaat;

Over het derde middel, schending van de artikelen 1349 en volgende van het B. W., doordat het arrest oordeelt dat de administratie mag en wil bewijzen dat de litigieuze betaling geen werkelijk effectieve en aftrekbare bedrijfsuitgave uitmaakt, en beslist dat de administratie de simulatie door vermoedens mag bewijzen,

dan wanneer, a) de door de administratie aangevoerde feiten, in het arrest onder de cijfers 1 tot 5 aangeduid, geen vermoedens uitmaken in de zin van de artikelen 1349 en 1353 van het B. W.; b) ook al waren die 1 tot 5 genummerde feiten bekende feiten, wat het geval niet is, het Hof van beroep ten onrechte daaruit zonder het minste verband van oorzakelijkheid het bewijs afgeleid heeft van het niet-bestaan van een betaling die een bedrijfsuitgave uitmaakt;

Overwegende dat het fictief karakter van documenten kan bewezen worden door feitelijke elementen waarvan de rechter over de grond soeverein de draagwijdte en de bewijskracht beoordeelt; dat hij in deze beoordeling kan bevinden dat zij een geheel van

gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens vormen hetwelk de simulatie bewijst;

Overwegende dat de rechter over de grond uit het fictief karakter der documenten heeft kunnen afleiden, door een andere soevereine beoordeling van de bewijselementen, dat de bedrijfsuitgaven waarvan aftrekking was gevraagd, geen werkelijke bedrijfsuitgaven waren;

dat het middel niet kan worden aangenomen;

Om deze redenen :

en zonder acht te slaan op de memorie van wederantwoord, door aanlegger ter griffie van het Hof ingediend, en op de daarbijgevoegde stukken, aangezien door verweerder aan de voorziening geen grond van niet-ontvankelijkheid is tegengeworpen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 31 december 1956.

Voorzitter : M. Van Malleghem.
Raadsheren : M.M. Santenaire en Buysse.
Substituut Procureur-Generaal : M. De Geest.
Advocaat : Mr Van de Velde.

Leurhandel. — Leurhandel en overeenkomst van onafhankelijke vertegenwoordiging. — Begrip «leurhandel».

Het begrip «leurhandel» is in het K.B. van 28 november 1939 omschreven als een zelfstandig begrip, zodat bepalingen, die buiten de wetgeving op de leurhandel staan, noch aan het begrip leurhandel toevoegen, noch iets daarvan wegnemen.

Het begrip en het feit «leurhandel» zijn niet onverenigbaar met een overeenkomst van onafhankelijke vertegenwoordiging.

In ieder geval sluit een overeenkomst van onafhankelijke vertegenwoordiging een buiten die overeenkomst liggende feitelijke bedrijvigheid zoals de leurhandel niet uit.

De wetgeving op de leurhandel maakt geen onderscheid tussen het verkopen of te koop aanbieden, op bestelling of anders, of met onmiddellijke of uitgestelde levering, noch tussen bestaande of toekomstige, vervangbare of niet vervangbare zaken.

Die wetgeving maakt evenmin een onderscheid tussen de verbruikers aan wie wordt verkocht of te koop aangeboden; op dat stuk volstaat, dat de leurhandelaar zich tot «de verbruikers» wendt, zodat het tot aanwezigheid van dit bestanddeel van het misdrijf o.m. volstaat, dat de leurhandelaar zich wendt tot een bepaald soort verbruikers (in casu militairen of gewezen militairen).

God en Laviolette t/ O.M.

verdacht van :

te Bisseghem, de 8 maart 1956 :

Beiden : A. Als daders en mededaders, hetzij om het hierna omschreven misdrijf te hebben uitgevoerd of aan de uitvoering ervan rechtstreeks medegewerkt

te hebben om, door welke daad ook, tot de uitvoering ervan zodanige hulp verleend te hebben dat, zonder hun bijstand het misdrijf niet kon gepleegd worden, namelijk: zich niet bevindende in één der uitzonderingstoestanden voorzien door artikel 8 van het K.B. van 28 november 1939, de leurhandel te hebben uitgeoefend zonder voorafgaandelijke toelating te hebben bekomen van de Minister van Economische Zaken en Middenstand;

De tweede: B. In overtreding met artikel 1, par. 1, 4 en 12 K.B. 31-3-1936, als werkgever een vreemdeling in hoedanigheid van hand- of geestesarbeider in dienst te hebben gehad, zonder daartoe vooraf de toelating te hebben verkregen van de bevoegde Minister.

De eerste: C. In overtreding met artikel 2, par. 1, 4 en 11 K.B. 31-3-1936, vreemdeling zijnde en zich niet bevindend in het geval bepaald bij artikel 5 van voormeld K.B. in iemands anders dienst te hebben gestaan in hoedanigheid van hand- of geestesarbeider, zonder daartoe vooraf toelating te hebben verkregen door de bevoegde minister, of buiten de perken en voorwaarden van deze toelating.

Overwegende dat beide verdachten en het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig in beroep zijn gekomen;

Overwegende dat de verbalisanten Strobbe en Bosier vastgesteld hebben op 5 maart 1956 (en niet op 8 maart 1956 zoals bij materiële vergissing aangegeven in het aangevochten vonnis) te 11.30 u., in de Ieperstraat te Bissegem, dat de eerste verdachte zich aldaar aan verschillende woningen aanbod en in het bezit was van een catalogus welke hij vertoonde aan de door hem bezochte woningen, van de productie welke hij verkocht of voor dewelke hij bestellingen wenste te bekomen;

Overwegende dat uit de verklaringen van de eerste verdachte blijkt:

1. dat hij in dienst was van de tweede verdachte,
2. dat zijn werk erin bestond militairen en gewezen militairen aan huis te bezoeken en hun te vragen een foto van hen te laten maken als aandenken van hun militaire dienst,
3. dat, wanneer de bezochte personen akkoord waren om een foto te doen maken, hij dan een foto van hen medenam,
4. dat hij circa een paar maanden later de gevraagde foto leverde tegen de prijs van 375 fr.,
5. dat hij daarvan 25 % van zijn werkgever ontving,
6. dat hij niet in het bezit was van een leurkaart, noch van een toelating om de leurhandel uit te oefenen;

Overwegende dat door de verklaringen van de tweede verdachte bewezen of bevestigd wordt:

- a) dat de eerste verdachte in dienst was van de tweede verdachte,
- b) dat de bedrijvigheid van de eerste verdachte erin bestond oud-militairen te gaan bezoeken en hun een kosteloos aandenkings-diploma aan te bieden waarop een met olieverf gekleurde foto-vergroting wordt aangebracht,
- c) dat deze foto gefactureerd wordt tegen 375 fr. zonder kader,
- d) dat de eerste verdachte daarin de bestellingen aanvaardde alsmede een voorschot van 50 %, en

e) dat het werk (de foto) geleverd wordt binnen de lopende trimester,

f) dat de tweede verdachte ook niet in het bezit is van een leurkaart, noch van een toelating om de leurhandel uit te oefenen;

Overwegende dat uit de bovenstaande gegevens blijkt, dat de verdachten op 5 maart 1956, te Bissegem, als daders (om het misdrijf te hebben uitgevoerd of aan de uitvoering ervan rechtstreeks te hebben medegewerkt) en zich niet bevindende in een der uitzonderingen van artikel 2, paragraaf 2, 1° en 2° noch van artikel 8 van het Koninklijk Besluit van 28 november 1939 de leurhandel hebben uitgeoefend zonder voorafgaandelijke toelating te hebben bekomen van de Minister van Economische Zaken en Middenstand; dat zij inderdaad waren of goederen of gelijk welk ander voorwerp, zegge foto's, aan de gebruiker verkochten of te koop aanboden, dit van deur tot deur, voor eigen rekening, de eerste verdachte ook voor rekening van de tweede verdachte en de tweede verdachte ook door tussenkomst van de eerste verdachte;

Overwegende dat de telastlegging A deswege lastens beide verdachten alhier bewezen is gebleven;

Overwegende, ten aanzien van de besluiten:

1° dat het feit dat tussen beide verdachten een contract van onafhankelijke vertegenwoordiging zou bestaan hebben (zo het bestond) niets wegneemt van het bewezen van het feit A vooreerst omdat het begrip leurhandel in het Koninklijk Besluit van 28 november 1939 als een zelfstandig begrip wordt omschreven zodat beschikkingen die buiten de wetgeving op de leurhandel staan noch iets aan het begrip leurhandel toevoegen, noch iets ervan wegnemen; vervolgens omdat het begrip en het feit van leurhandel niet zo onvermijdelijk zijn met een contract van onafhankelijke vertegenwoordiging als men het wel voorhouden wil, en ten slotte omdat in ieder geval een contract van onafhankelijke vertegenwoordiging een buiten dit contract liggende feitelijke bedrijvigheid zoals de leurhandel ter zake niet uitsluit;

2° dat de wetgeving op de leurhandel geen onderscheid zoekt tussen het verkopen of te koop aanbieden op bestelling of anders, of met onmiddellijke of uitgestelde levering van het verkochte of aangeboden, noch tussen bestaande of toekomstige, vervangbare of niet vervangbare zaken,

3° dat de wetgeving op de leurhandel ook geen onderscheid maakt tussen de gebruikers aan wie wordt verkocht of te koop aangeboden; dat het op dat stuk volstaat dat de leurhandelaar zich tot «verbruikers» wendt, zodat het, tot vorming van dit bestanddeel van het misdrijf, ook ondermeer volstaat dat de leurhandelaar zich wendt tot een bepaalde categorie verbruikers zoals ter zake (militairen en gewezen militairen),

4° dat ten onrechte wordt beweerd dat ter zake het bezoek der «cliënteel» voor enkel uitwissel had bestellingen te bekomen; dat het immers bewezen is dat hier wel foto's te koop werden aangeboden op catalogus, bestellingen ontvangen, prijzen bepaald, foto's gegeven tot vaste bepaling van het verkochte en later te leveren voorwerp, zodat er ter zake ongetwijfeld werd verkocht, zoniet ten minste aanbod tot verkoop gebeurde van een wel bepaalde en zelfs geïdentificeerde toekomstige zaak tegen een vaste bepaalde prijs, bovendien mits onmiddellijke betaling van een voorschot op de prijs en met een vooropgezette leveringstermijn;

Overwegende dat het feit C alhier lastens eerste verdachte bewezen is gebleven zoals het door de eerste rechter voor bewezen werd aangenomen en beoordeeld, met dien verstande dat het eveneens, tot rechtzetting van een materiële vergissing, dient gedagtekend van 5 maart 1956;

Overwegende dat het feit B lastens de tweede verdachte, in tegenstrijd met wat de eerste rechter heeft aangenomen, alhier bewezen is gebleven, maar eveneens en voor dezelfde reden als hierboven, te dagtekenen van 5 maart 1956, dat de onwetendheid die de tweede verdachte aanvoert in verband met de vreemde nationaliteit van eerste verdachte noch een overmacht, noch onoverkomelijk is geweest daar zij te wijten was aan zijn schuldige nalatigheid, daar hij inderdaad verwaarloosde de nationaliteit en zelfs de indentiteit van eerste verdachte na te gaan alvorens hem in dienst te nemen; dat er echter verzachtende omstandigheden zijn die ten voordele van tweede verdachte dienen aangenomen, spruitende uit zijn goed verleden;

Overwegende dat de eerste rechter voor de feiten A en C straffen heeft uitgesproken die, met overneming van de door hem omschreven verzachtende omstandigheden, als gepaste, rechtmatige en deswege te behouden sancties voorkomen;

Om deze redenen,

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en gelet daarenboven op artikelen 1, 2, 10 van het Koninklijk Besluit van 28 november 1939, artikel 1, 1°, 12 en 14 paragraaf 2 van het Koninklijk Besluit van 31 maart 1936 en artikelen 1 en 2 van het Regentsbesluit van 28 februari 1947, artikel 1 der wet van 5 maart 1952, artikel 24 der wet van 15 juni 1935, artikelen 209, 210 en 211 van het Wetboek van Strafvordering, artikel 140 der wet van 18 juni 1869, gewijzigd door artikel 2 der wet van 4 september 1891, alle wetsbepalingen door de Voorzitter ter terechtzitting aangeduid;

Het Hof,

Rechtdoende, op tegenspraak :

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpend;

Ontvangt de ingestelde bereoepen en erover beslissend;

Doet het aangevochten vonnis teniet waar het de tweede verdachte vrijspreekt uit hoofde van feit B en ten deze opnieuw wijzende;

Veroordeelt de tweede verdachte Lavolette Eduard, met eenparigheid van stemmen, voor het feit B tot een geldboete van 26,— frank;

Verhoogt deze geldboete met 190 deciemmen, zodat zij aldus gebracht wordt op 520,— frank;

Beveelt dat bij gebreke van betaling binnen de termijn voorzien door artikel 40 van het Strafwetboek, deze geldboete zal mogen vervangen worden door een gevangenisstraf van acht dagen.

Bevestigt het aangevochten vonnis voor het overige.

Verstaat dat, tot rechtzetting van een materiële vergissing, de feiten dienen gedagtekend van 5 maart 1956.

Veroordeelt de beide verdachten ieder tot de helft der kosten van beroep, gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie.

NOOT: De voorziening in cassatie tegen bovenstaand arrest is verworpen bij cassatiearrest van 1 juli 1957.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 11 juni 1957.

Voorzitter : M. Vanparijs.

Raadsheren : M.M. Noest en Buysse.

Advocaat-Generaal : M. Ely.

Advocaten : Mrs Van Impe en Bauwens.

Valsheid in geschriften. — Overlijden van de verdachte. — Toepassing van artikel 463 Sv.

Wanneer de verdachte van valsheid in geschrifte overleden is en daardoor het recht tot strafvordering vervallen, doch de strafvordering regelmatig ahangig wordt gemaakt, bestaat er aanleiding tot toepassing van art. 463 Sv.

O. M. t/ D. V.

Besluiten van het O.M.

Overwegende dat uit de gegevens van het strafonderzoek gebleken is dat de notariële akte, waarbij de weduwe Frans Lion, Verdoodt Maria, aan haar zoon Herman een bloemisterij schonk, gelegen te Moorsel, door wijlen notaris D. V. ter standplaats Aalst, in werkelijkheid niet op 24 juli 1953 maar op 24 juli 1949 verleden werd, terwijl anderzijds in strijd met hetgeen er in geakteerd werd, voornoemde notaris door geen werkende getuigen bijgestaan was, zoals op straf van nietigheid door de wet d.d. 16 december 1922 vereist;

Overwegende dat naar luid van art. 463 Wetboek van Strafvordering, wanneer authentieke akten in hun geheel of ten dele vals verklaard zijn, het Hof of de rechtbank, die van de valsheid kennis genomen heeft, de macht heeft te bevelen dat deze akten zullen hersteld, doorgehaald of verbeterd worden;

Overwegende dat volgens een wel bepaalde rechtspraak en rechtsleer, voormeld art. 463 W.S.V. toepasselijk is, niet alleen wanneer deze rechtsmachten wegens valsheid in geschriften veroordelen, doch ook wanneer ze geldig gevat zijnde van de openbare vordering, voor een of andere reden geen straf uitspreken, b.v. wegens verjaring of zoals ter zake uitdoving der publieke vordering ingevolge het overlijden van verdachte (Luik 24-11-1948 - R.D.P. 1948 - 1949 blz. 412 en noot van raadsheer Trousse; Brussel - K. I. 24-7-1934, R. D. P. 1934, blz. 848; Verb. 24-12-1956 in zake Roelandt, waarbij het arrest gest. d.d. 2-10-1956 verbroken werd);

Overwegende dat de maatregel van verbetering van een vervalst stuk inderdaad moet worden beschouwd als een « teruggave » in de brede zin van het woord, die tot doel heeft het voortbestaan te beletten van een feitelijke toestand dat het misdrijf zou bestendigen en aan de wetsovertreder tenslotte het voordeel zou toekennen van het misdrijf;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie een dergelijke eis mag en moet instellen, daar het doen ophouden van een delictueuse toestand klaarblijkelijk de openbare orde aanbelangt; dat de strafrechten een dergelijke maatregel van herstel kunnen bevelen, ook al wordt geen strafsancie uitgesproken, wanneer zij, zoals in onderhavig geval, kennis te nemen hebben van de openbare vordering — en op voorwaarde dat zij het bestaan vaststellen van een valsheid in geschriften zoals voorzien door het strafwetboek;

Om deze redenen, vordert dat het aan het hof behage, te verklaren dat de openbare vordering uitgedoofd is ten opzichte van de verdachte D. V., overleden op 10 juli 1956; te bevelen, zoals de eerste rechter terecht bevolen heeft, dat bij toepassing van art. 463 WCV., door de notaris houder der minuut op het vervalste stuk het jaartal «1953» zal hersteld worden in «1949» en de woorden «in tegenwoordigheid van getuigen» en in fine «de getuigen» zullen geschrapt worden, en van een en ander proces-verbaal zal dienen opgemaakt.

(w. g. Bonte.)

Arrest

verdacht van :

te Aalst in de loop van het jaar 1953,

Beiden : A./ Als daders, om het misdrijf te hebben uitgevoerd, of aan de uitvoering er van rechtstreeks te hebben medegewerkt, of door welke daad ook tot de uitvoering zodanige hulp verleend te hebben dat, zonder hun bijstand het misdrijf niet kon gepleegd worden, of door giften, beloften, bedreigingen, misbruik van gezag of van macht, misdadige kuiperijen of arglistigheden, rechtstreeks tot het misdrijf te hebben aangezet, de eerste openbaar officier of ambtenaar zijnde, namelijk notaris, met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden in de uitoefening van zijn bediening valsheid te hebben gepleegd hetzij door valse handtekeningen, hetzij door verschuiving in de akten, geschriften of handtekeningen, hetzij door onderschuiving van personen, hetzij door geschriften geplaatst of ingevoegd in openbare registers, of andere openbare akten na hun opmaking of sluiting, het vals beweerde stuk zijnde een akte, gifte tussen Maria-Theresia Verdoodt en Herman Florentius Lion, verleden te Moorsel in de eerste helft van het jaar 1949 de vervalsing er in bestaande, dat het jaartal 1949, werd overgeschreven door de woorden 1953;

De eerste : B./ Zijnde openbaar officier of ambtenaar, n.l. notaris, met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden, bij het opmaken van een akte van zijn ambt, de aard van zijn wezen of van zijn omstandigheden te hebben gewijzigd, door als waar op te nemen, feiten die het niet zijn, het vals beweerde stuk zijnde, een akte gifte, tussen Maria-Theresia Verdoodt en Herman Florentius Lion, verleden te Moorsel in de eerste helft van 1949, de valsheid er in bestaande dat wordt vermeld dat de akte werd verleden in tegenwoordigheid der getuigen Beuselinck Ernest en Van der Heyden Gustaaf, dan wanneer deze twee personen niet aanwezig waren bij het opmaken van voormelde akte.

Beiden : C./ Met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden, van het hierbij vals beweerde stuk gebruik te hebben gemaakt.

De eerste beklagde schuldig verklaard aan de hem ten laste gelegde feiten A, B en C, werd, bij aanneming dat deze feiten de uitvoering zijn geweest van één ongeoorloofd besluit, zodat zij moeten beschouwd worden als maar één misdrijf uitmakend, op tegenspraak veroordeeld voor de feiten A, B en C samen, tot een gevangenisstraf van drie maanden en een geldboete van 1000 fr., vermeerderd met 190 deciem, hetzij 20.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van 3 maanden en tot de kosten begroot op 2.969 frank. Bevolen werd dat door de notaris-houder-der-minuut op het vervalste stuk het jaartal «1953» zal hersteld worden in «1949» (art. 463 Wetboek van Strafvordering) alsook de schrapping van de woorden «in tegen-

woordigheid van getuigen» en, in fine, «de getuigen»;

Verstaan werd dat van een en ander proces-verbaal zal opgemaakt worden;

De tweede beklagde niet schuldig verklaard van de tegen haar ingestelde strafvordering werd ontslagen van de vervolging en verstaan werd dat zij geen gerechtsonkosten zal te dragen hebben.

.....

Overwegende dat de eerste verdachte en het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig hoger beroep aantekenden;

Overwegende dat de strafvordering tegen D. V. Albert vervallen is door het overlijden van deze op 10 juli 1956;

Overwegende evenwel dat, waar het blijkt dat de strafvordering regelmatig aanhangig gemaakt werd en betrekking heeft op valsheid in een authentieke akte, nog dient nagegaan te worden of het aangetijgd stuk al dan niet vals dient verklaard te worden;

Overwegende dat uit het onderzoek en bij de behandeling van de zaak gebleken is dat de akte «gift tussen Maria-Theresia Verdoodt en Herman Florentius Lion» — verleden, volgens haar inhoud, te Moorsel op 24 juli 1953 en in tegenwoordigheid van getuigen Vander Heyden Gustaaf en Beuselinck Ernest, — metterdaad verleden werd in 1949 en buiten elke aanwezigheid om van voormelde getuigen;

Dat er derhalve aanleiding toe is de toepassing van artikel 463 van het Wetboek van Strafvordering, zoals zij door de eerste rechter gedaan werd, te handhaven;

Overwegende dat alhier evenmin als in eerste aanleg enigerlei bewijs voorligt van de feiten, welke ten laste gelegd werden van tweede verdachte;

Overwegende dat de nota van de verdediging eerst na het sluiten van de debatten werd overgelegd;

Om deze redenen :

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald ter uitzondering van artikel 194, 195, 196, 197, 206, 207, 213, 214, 40 van het Strafwetboek, artikel 1, 2, 3 der Wet van 5 maart 1952, hier niet meer van toepassing doch gelet op artikel 20 der Wet van 17 april 1878, artikel 24 der Wet van 15 juni 1935, artikel 463 van het Wetboek van Strafvordering, artikel 211, 212 van het Wetboek van Strafvordering, alle wetsbepalingen door de Voorzitter ter terechtzitting aangeduid.

Het Hof,

Recht doende, op tegenspraak, behoudens ten aanzien van de eerste verdachte die overleden is;

Weert uit de debatten de nota van de verdediging;

Verklaart de beroepen ontvankelijk;

Doet het aangevochten vonnis teniet in zijn beschikkingen betreffende de veroordeling van D. V. tot gevangenisstraf, geldboete en kosten;

Ten deze opnieuw wijzend :

Verklaart de strafvordering tegen D. V. vervallen door het overlijden van de verdachte;

Bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn overige beschikkingen;

Laat de kosten van de twee instanties ten laste van de Staat.

Noot : Tegen bovenstaand arrest is geen beroep in cassatie ingesteld.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer — 20 februari 1957.

Voorzitter : M. Bevernaege.

Rechters : MM. Lefèvre en De Vriendt.

Advocaten : Mrs. Van Malderen en Van de Voorde.

Openbare Onderstand. — Grenzen van het terugvorderingsrecht van de C.O.O.

Artikel 30 van de wet van 27 november 1891 op de openbare onderstand bepaalt voor de terugvordering van de kosten van onderstand niet een rangorde tussen de persoon, die werd ondersteund en hen, die jegens hem tot onderhoud verplicht zijn.

Deze laatste zijn slechts tot terugbetaling dezer onkosten tegenover de C.O.O. gehouden voor zoveel en in de mate, dat zij op het ogenblik van de uitkering der steungelden aan de ondersteunde werkelijk verplicht waren hem onderhoud te verschaffen.

Dit is niet het geval wanneer de door de C.O.O. ondersteunde persoon vrijwillig zijn staat van onvermogen heeft geschapen en vaststaat, dat hij in die omstandigheden bij een gerechtelijke vordering tegen zijn kinderen om onderhoudsgeld dit niet had kunnen bekomen.

De C.O.O. heeft geen recht van terugvordering, indien zij een werkelijk totaal behoeftig persoon ondersteund heeft.

Dobbelaere J. t/ C.O.O. (St-Amandsberg).

Gezien de stukken onder meer de grosse van het beroepen vonnis in eerste aanleg gewezen door het Vrederecht van het kanton Evergem d.d. 22 juni 1956, waartegen tijdig en regelmatig beroep ingesteld werd;

Overwegende dat het artikel 30 der wet van 27 november 1891 op de openbare onderstand voor de terugvordering der onderstandskosten geen rangorde bepaalt tussen de persoon die ondersteund werd en deze die jegens hem tot onderhoudsverplichting gehouden zijn;

Overwegende dat nochtans deze laatste slechts tot terugbetaling dezer onkosten tegenover de C.O.O. gehouden zijn voor zoveel en in de mate zij, op het ogenblik van de betaling dezer kosten (of de uitkering der steungelden aan de ondersteunde), werkelijk konden gehouden zijn hem onderhoud te verschaffen (Rechtbank Brussel 23-1-1951, Revue de l'Administration 98e jaargang, blz. 109);

Overwegende dat uit de door de geïntimeerde voorgelegde stukken blijkt dat vader Dobbelaere vrijwillig zijn staat van onvermogen geschapen heeft namelijk met werk dat hem aangeboden werd bij de « Scheepswerven Van Kerckhove » vrijwillig te weigeren, alzo onvermijdelijk een sanctie, bestaande in de tijdelijke schorsing van zijn werklozenstatus veroorzakend;

Overwegende dat het vaststaat dat, had in die omstandigheden vader Dobbelaere, in plaats van zich tot de C.O.O. te richten, zijn kinderen gerechtelijk aangesproken, hij geen onderhoudsgeld van hen had kunnen bekomen (zie De Page, deel I en complément nr 550 bis);

Overwegende dat de geïntimeerde derhalve een persoon ondersteund heeft die waarlijk totaal behoeftig was; dat haar vordering tegen de appellant gericht totaal ongegrond is (R. P. D. B. « Assistance Publique » nr 214);

Op die gronden :

De rechtbank, alle andere conclusies van de hand wijzende; gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Ontvangt het beroep,

Vernietigt het beroepen vonnis, behalve waar het de eis tegen Goethals gesteld afgewezen heeft en de geïntimeerde in een deel der kosten verwezen heeft;

En opnieuw wijzende; verklaart de eis ontvankelijk doch wijst hem af als ongegrond;

Veroordeelt de geïntimeerde in de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e Kamer. — 13 juni 1957.

Voorzitter : M. J. de Necker.

Rechters : M.M. Moerenhout en Vande Vijver.

Advocaten : Mrs Van der Mersch en Gillon.

Interpretatieve wet. — Terugwerkende kracht.

De bepaling van artikel 2 B. W., is niet toepasselijk wanneer de wetgever de terugwerkende kracht uitdrukkelijk toekent, noch wanneer het gaat om een wet, die de openbare orde aanbelangt, noch wanneer het gaat om een uitleggingswet.

Wanneer de wetgever uitdrukkelijk zijn wil heeft te kennen gegeven omtrent het interpretatieve karakter van een wet, vermag de rechter niet deze stellige zienswijze tegen te spreken.

Een uitleggingswet stelt de zin van de geïnterpreteerde wet vast in alle zaken, die niet definitief worden uitgemaakt.

Vermeulen en cs. t/ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Overwegende dat eisers, bij exploit van 8 Maart 1952, van het ambt van deurwaarder Claeys, te Menen, verzet hebben betekend tegen de uitvoering van een dwangbevel uitgevaardigd door de heer Ontvanger der registratie en domeinen, van het eerste kantoor Menen, in datum van 16 februari 1952, uitvoerbaar verklaard door de heer directeur der registratie en domeinen te Brugge, op 25 februari 1952, en betekend op 29 februari 1952, samen met bevel om de som van 102.091 frank te betalen, verhoogd met de krozen, vanaf de dag der aanmaning en met de kosten;

Dat dit bedrag van 102.091 frank, een onverschuldigde betaling door de Staat aan Léon Vermeulen en Stephanie Fenau, zijn echtgenote, vertegenwoordigde van vergoeding voor Oorlogsschade, ten bedrage van 2.825,21 frank in hoofdsom en 102.091,07 fr. in krozen;

Overwegende dat Stephanie Fenau, overleden is, zodat het dwangbevel gericht werd tegen Leon Vermeulen en tegen de gemeenschappelijke kinderen, als erfgenamen van hun moeder, Paul en Marie Vermeulen;

Overwegende dat verzetters de nietigheid van het dwangbevel inroepen, om reden dat het beheer der registratie en domeinen niet gerechtigd was te handelen in terugvordering van het onverschuldigde, bij

wijze van dwangbevel, maar de procedure van gemeen recht, zijnde de dagvaarding vóór de rechtbank, moest volgen!

Dat zij ten gronde het bestaan der schuld betwisten, daar de betalingen gedaan werden, op grond van regelmatige titels, zijnde twee vonnissen van de rechtbank voor Oorlogsschade van het arrondissement Ieper, van 18 januari 1922 en 12 juni 1924, aan Leon Vermeulen, echtgenoot van Stephanie Fenaux, een oorlogsschadevergoeding toekennend van 1.980.240 frank, 69 ct. zijnde als herstelvergoeding 328.324,45 frank en als wederbeleggingsvergoeding 1.651.916,24 frank, en dat de betalingen, op deze gronden, gedaan werden volgens de in voege zijnde wetgeving;

1. *Betreft het eerste middel :*

Overwegende dat naar luid van artikel 3 van de domaniale wet van 22 december 1949 welkdanige som aan de Staat verschuldigd, kan ingevorderd worden, bij wijze van dwangbevel door het bestuur van de domeinen;

Dit dwangbevel moet uitgevaardigd worden door de Ontvanger, belast met de invordering, voor gezien getekend en uitvoerbaar verklaard worden door de Directeur van de registratie en domeinen en door deurwaardersexploot worden betekend;

Overwegende dat deze invorderingsprocedure tegen verzetters ingesteld op 16 februari 1952, dan wanneer de Wet van 22 december 1949 in voege was, dus regelmatig voorkomt;

Dat de wezenlijke formaliteiten of deze opgelegd op straf van nietigheid, nageleefd werden;

Overwegende dat de rechtspleging dus regelmatig is;

Dat dit eerste middel dus faalt;

2. *Betreft het tweede middel :*

Overwegende dat verzetters beweren over de grond dat verweerder, Belgische Staat, bewijzen moet dat verzetters: a) de aangestipte bedragen ontvangen hebben; b) dat van deze bedragen 102.091 fr. te veel werd betaald;

Overwegende dat de Belgische Staat zich beroept op een onverschuldigde betaling en dus de twee bestanddelen ervan bewijzen moet, zijnde het feit der betaling van een bepaalde som en het feit dat deze som, in haar geheel of ten dele, niet verschuldigd was;

a) *Betreft het eerste bestanddeel :*

Overwegende dat verzetters betwisten de bedragen vermeld in het dwangbevel en omstandig gedetailleerd in de bijvoegsels, ontvangen te hebben;

Dat een deskundig onderzoek dit zal kunnen uitmaken;

Dat verweerder zich tegen dit onderzoek niet verzet;

b) *Betreft het tweede bestanddeel :*

Overwegende dat verzetters beweren dat zij recht hadden op de krozen vanaf 1 januari 1920 op de aanvullende vergoeding van wederbelegging voor oorlogsschade 1914 1918, ingevolge toepassing van art. 50 van de wet van 10 mei 1919, op het herstel der oorlogsschade, zodat deze krozen in geen geval kunnen aanzien worden als zijnde het onverschuldigde;

Overwegende dat verweerder zich beroept op art. 1 van de wet van 5 september 1921 (bij vergissing, de wet is van 6-9-21) waardoor art. 50 van de wet van 10 mei 1919, op het herstel der oorlogsschade werd gewijzigd;

Dat echter verzetters aanvoeren dat luidens art. 2

van het B.W. de wet alleen voor de toekomst beschikt en geen terugwerkende kracht bezit;

Dat de wet van 6 September 1921, niet uitdrukkelijk bepaalt dat zij terugwerken zal, en haar toepassing dus verzetters niet kon beroven van een schuldverdring dat deel miek van hun patrimonium toen zij werd uitgevaardigd;

Overwegende dat de beschikking van artikel 2 van het B.W. niet toepasselijk is, noch wanneer de wetgever de terugwerkende kracht uitdrukkelijk toekent, noch wanneer het gaat om een wet die de openbare orde aanbelangt; (Verbr. 29 april 1929, Pas. 1929, I, bl. 178), noch wanneer het gaat om een uitleggingswet; (Verbr. 10 juli 1924, Pas. 1924, I, bl. 460);

Overwegende dat verzetters dit ook niet betwisten maar beweren dat uit hoofde zelf van de wet van 6 september 1921 «Wet inhoudende verklaring en herziening van de wet van 10 mei 1919»; en uit de bevoordingen van art. 1 «volgende wijzigingen worden gebracht in de wet van 10 mei 1919...» voldoende blijkt dat de wet van 6 september 1921 minstens in al haar beschikkingen, uitleggingswet is;

Dat onder meer, de nieuwe tekst van art. 50, een echte wijziging brengt in het vorig art. 50, en geenszins de zin van het vroeger artikel uitlegt of verduidelijkt;

Dat nopens de zin van het oorspronkelijk art. 50, nooit geen betwisting was ontstaan en deze zin duidelijk was, maar dat de wetgever de beschikking heeft gewijzigd, omdat de oorspronkelijke wetsbepaling aanleiding gaf tot misbruiken;

Overwegende dat verzetters laten opmerken dat de Staat zelf toegeeft dat art. 50 gewijzigd door de wet van 6 september 1921, geen verklarend karakter heeft, vermits zij deze beschikking maar toepast op betalingen gedaan na oktober 1921, hetgeen onlogisch is, zo de wet van 6 september 1921 werkelijk terugwerken moet;

Overwegende dat blijkt uit de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 6 september 1921, dat de wetgever een interpretatief karakter gehecht heeft aan art. 50 nieuw van de wet van 10 mei 1919, art. 1 van de Wet van 6 september 1921;

Dat inderdaad, de verslaggever in de Kamer, de heer Mechelynck, het volgende verklaarde: «... conformément à ce principe, les intérêts sur les indemnités de remploi, ne sont dus qu'à partir du jour où le sinistré a déboursé des sommes en vue du remploi; les alinea 2 et 3 fixent en ce sens l'interprétation de la loi»; (Parlem. Verhandel. Kamer Volksvert. Zitting 1920-21, bl. 1361);

Overwegende dat wanneer de wetgever uitdrukkelijk zijn wil heeft laten kennen, aangaande het karakter van een wet, de rechter niet vermag deze stellige zienswijze tegen te spreken;

Dat dan ook de rechtspraak dit karakter van uitleggingswet aan het art. 50 nieuw van de wet op het herstel van oorlogsschade heeft erkend; (Verbr. 10 juli 1924);

Overwegende dat een uitleggingswet, de zin van de geïnterpreteerde wet vestigt in alle zaken welke niet definitief beslecht werden;

Dat de beslissingen van de rechtbanken van Oorlogsschade, waardoor voorschotten toegekend werden, geen definitief karakter hebben;

Overwegende dat, weliswaar, het bestuur niet altijd op onmedogende wijze art. 50 terugwerkend toegepast heeft, wanneer het ging om geringe bedragen, ontvangen door min vermogende geteisterden, maar dat blijkt uit een verklaring in de Kamerzitting, dd. 23 februari 1936, dat dit gedaan werd uit loutere toe-

geyndheid en zonder enig recht in hoofde van ge-
teisterden;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Zegt voor recht, dat artikel 1 van de wet van 6
september 1921, waar het artikel 50 van de wet van
10 mei 1919 herzielt, een verklarend karakter heeft en
dus terugwerkt;

Zegt echter dat de rechtbank, van meet af aan niet
in staat is te zeggen, indien verzettters onverschul-
digde bedragen ontvangen hebben, onder meer, door
het innen van niet-verschuldigde krozen;

Dienvolgens, vooraleer uitspraak te doen over de
grond;

Stelt aan als deskundige...

BURGERLIJKE RECHTBANK TE IEPER

1e Kamer — 12 december 1956.

Voorzitter : M. Talpe.

Rechters : MM. Verfaillie en Vernimmen.

Advocaten : Mrs. De Cordier en Bulckaert.

Wegverkeer. — Aansprakelijkheid van Staat en ge- meente voor ondeugdelijke signalisatie.

*Gevaartekens en verbodtekens hebben de voorrang op
de aanwijzingstekens.*

*Zich schikkende naar het door de overheid ge-
plaatste teken, mag de weggebruiker aannemen, dat
hij prioriteit heeft.*

*Het aanbrengen van twee dezelfde verbodtekens
op twee banen, die op een kruispunt samenlopen,
moet een onoverkomelijke dwaling teweegbrengen.*

*De Staat en de gemeente, die door het plaatsen
van een wegsignalisatie, welke van aard is verwar-
ring te stichten en de weggebruikers te misleiden,
een ongeval hebben veroorzaakt, zijn verantwoorde-
lijk voor de gevolgen daarvan.*

Belgische staat (minister van Openbare Werken)
t/ Deckers.

Gezien het vonnis waartegen beroep, op tegenspraak
verleend door de heer Vrederechter van het kanton
Wervik in datum van 26 april 1956, aan appellant be-
tekend op 3 juli 1956;

Overwegende dat het beroep regelmatig is en binnen
de door de wet bepaalde tijd werd ingesteld, dat het
derhalve ontvankelijk is;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van
eiser, thans geïntimeerde, er toe strekt de Belgische
Staat en de gemeente Geluwe te horen veroordelen
tot betaling der som van 3.322 frank als schadever-
goeding der schade door eiser opgelopen bij een ver-
keersongeval te Geluwe « De Sterre » op 9 februari
1955;

Overwegende dat de eerste rechter bij vonnis van
26 april 1956, beide gedaagden solidair heeft veroor-
deeld tot betaling aan eiser der som van 2.722 frank
met de wettelijke intresten vanaf 9 februari 1955 tot
12 december 1955 en de gerechtelijke intresten vanaf
dien datum;

Retroacten :

Op 9 februari 1955 had op het kruispunt « De Sterre »
te Geluwe een aanrijding plaats tussen de wagen van
geïntimeerde Deckers, rijdende van Menen naar Wer-
vik, en de wagen van Franckefort, rijdende van Ieper
naar Menen;

Aan het kruispunt splitst de weg, door geïntimeerde
gevolgd, zich in « Y-vorm », gevormd door de baan
Menen-Wervik links en Menen-Ieper rechts. Voor de
splittings bevindt zich rechts op de baan gevolgd door
Deckers het gevaarteken nummer 2 en het aanwij-
zingsteken nummer 83 met de zware pijl richting Ieper.
Op de baan Menen-Wervik bevindt zich tegens een
transpoor dat de baan Ieper-Menen dwarst;

Anderzijds bevond zich ten tijde van het ongeval op
de baan Ieper-Menen voor de aansluiting het gevaar-
teken nummer 2 en het aanwijzingsteken nummer 83
met de zware pijl richting Menen.

Op de baan Wervik-Menen stond aan de aansluiting
in de richting Wervik de verbodstekens 1a en 26;

Sindsdien is de toestand gewijzigd in dien zin dat
de baan Ieper-Menen door het verbodsteken n° 26
ondergeschikt is gemaakt aan de baan Menen-Wervik.

Ten gronde :

Overwegende dat de eerste rechter heeft aangenomen
dat door de aanwezigheid van het verkeersteken
nummer 2 zo op de baan Ieper-Menen als op de baan
Menen-Wervik de beide weggebruikers in de overtuig-
ing waren dat ze een prioritaire baan volgden wat
de aanrijding voor gevolg had, dat de aangebrachte
signalisatie een onoverkomelijke dwaling moest ver-
oorzaken zodat zowel appellant als de gemeente Ge-
luwe aansprakelijk zijn ;

Overwegende dat appellant aanvoert dat op de weg,
gevolgd door geïntimeerde, zich het teken nummer 2
bevond maar ook het aanwijzingsteken nummer 83
waarop de weg naar Ieper in een dikke lijn is aan-
geduid, wat beduidt dat het prioritaire karakter van
de weg alleen van kracht was voor de weggebruikers
van de baan Menen-Ieper;

Overwegende dat het huidig teken nummer 83 een
waarschuwbord is dat noch een verbod noch een
verplichting inhoudt, en dat maar waarde heeft voor
zover de aanduiding, die er op voorkomt, niet in strijd
is met de hiërarchie der wegen vastgesteld in artikel 16
van de wegcode; (Verbr. 9 juli 1951 J. Tr. 9 dec. 1951,
p. 649)

Overwegende dat dit karakter van het teken num-
mer 83 duidelijk bepaald wordt in artikel 103 dat zegt
dat de aanwijzingstekens enkel dienen om de wegge-
bruikers te leiden en in te lichten;

Dat derhalve de gevaartekens en de verbodtekens
de voorrang hebben op de aanwijzingstekens;

Overwegende, zoals de eerste rechter terecht aan-
stipt, dat nu het teken 1a geplaatst is op de baan
Ieper-Menen aan het kruispunt « De Sterre » het aan-
wijzingsteken nummer 83 op de baan Menen-Wervik
onveranderd is gebleven;

Overwegende dat geïntimeerde zich schikkende naar
het teken nummer 2 en zich bevindende op een weg
met een spoorlijn doorlopende naar Wervik, terecht
mocht vermoeden dat hij prioriteit had tegenover de
baan Ieper-Menen; dat door de aanwezigheid van het
teken nummer 2 op de baan Ieper-Menen de wegge-
bruiker Franckefort, zich ook terecht prioritair mocht
ten achten;

Dat geen van beiden kon vermoeden dat op de weg
die zij naderden het teken 1a niet was aangebracht;

Overwegende dat het aanbrengen van twee zelfde verbodstekens op twee banen die op een kruispunt samenlopen een onoverkomelijke dwaling moet tewee brengen;

Overwegende dat de eerste rechter dan ook terecht appellant en de gemeente Geluwe, die voor het plaatsen van een wegsignalisatie die van aard is verwarring te stichten en de weggebruikers te misleiden, verantwoordelijk heeft gesteld voor de gevolgen van het ongeval;

Om deze redenen :

De rechtbank zetelend in graad van beroep, alle verdere of tegenstrijdige conclusies als ongegrond verwerpende,

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appellant tot de kosten van beroep.

NOOT : Zie in dit nummer het bij bovenstaand vonnis bevestigd vonnis van de Vrederechter te Wervik dd. 26 april 1956.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

2e Kamer. — 2 oktober 1957.

Alleensprekend rechter : M. Vandesompel.

Plaatsvervangend Referendaris : M. W. Six.

Advocaten : Mrs Depuydt en Van Parijs.

Beslissende eed. — Formulering. — Bewijs tegen de inhoud van een faktuur.

Een beslissende eed moet betrekking hebben op klare en duidelijke feiten, waarvan de al dan niet bevestiging zonder enige twijfel de oplossing van het geschil moet medebrengen. De eed mag niet slaan op bijkomende feiten en mag niet in bewoordingen worden gelegd, waarin nog zekere verwarring te vinden is.

Weliswaar kunnen de partijen onder toezicht van de rechtbank over de bewoordingen van een beslissende eed discussiëren; de rechtbank kan zelfs ambtshalve de bewoordingen ervan vaststellen, maar zij heeft eveneens het recht en zelfs de plicht de ontvankelijkheid en nuttigheid van een voorgesteld bewijsmiddel te onderzoeken.

Alhoewel het in handelszaken in principe toegelaten is zelfs tegen de inhoud van een faktuur bewijs te leveren, past het echter niet bij de tegenwoordige handelsgebruiken door getuigen een overeenkomst te bewijzen, waarvan het voor partijen gemakkelijk was schriftelijk de modaliteiten te bepalen.

Vanhee-Vandaele t/ Dereeper.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt bepaling te bekomen :

1) van een bedrag van 2.860 fr., faktuur van 10 augustus 1954, voor herstelkosten aan een autocamionnette Fordson;

2) van een commissieloon van 1.000 fr.;

3) van een som van 535 fr. wegens bepaalde leveringen;

4) van een som van 312 fr. wegens verwijsintresten;

Overwegende dat verweerder alle delen van de eis betwist; dat hij vooropstelt nooit opdracht gegeven te hebben de camionnette de herstellen, doch enkel gevraagd te hebben aan eiser als tussenpersoon op te treden voor de verkoop van het voertuig als occasiewagen;

Dat hij verder betwist enig commissieloon verschuldigd te zijn, vermits naar zijn bewering, de commissie van eiser bestond in de som begrepen tussen de prijs die hij aan verweerder als minimum moest (in casu 8.000 fr.), en de verkoopprijs die merklijk hoger zou geweest zijn (15.000 fr. volgens verweerder);

Dat verweerder anderzijds betwist naderhand nog leveringen te hebben bekomen voor een som van 535 fr.;

Overwegende dat partijen volledig in strijd zijn met elkaar betreffende de feitelijke gegevens van de zaak;

Dat verweerder aan eiser een gedingbeslissende eed opdraagt in volgende bewoordingen : « Dat hij (eiser) 15.000 fr. ontvang van de verkoop van de occasiewagen aan de heer Bonte en slechts 8.800 fr. voor de wagen betaalde aan gedaagde »;

Overwegende dat eiser niet akkoord gaat de aldus geformuleerde eed af te leggen, doch zich wel bereid verklaart een eed af te leggen, luidende :

ofwel : « Ik heb niet ontvangen 15.000 fr. voor verkoop van een camionnette Fordson aan de koper Bonte en heb niet slechts 8.800 fr. aan verweerder afgegeven »;

ofwel : « Ik zweer dat Dereeper Maurits mij gelast heeft de herstellingen te doen aan de camionnette Fordson in juli 1954 en erbij mij beloofd heeft 1.000 fr. commissieloon voor het aanbrengen van een koper »;

Dat verweerder dan een nieuwe eedformule opdraagt volgens de volgende termen :

« Ik zweer dat de heer Dereeper mij opgedragen en bevolen heeft herstellingen aan de auto Fordson uit te voeren en ik zweer dat Dereeper mij een supplementair commissieloon van 1.000 fr. van zijnentwege heeft beloofd benevens dat welk ik moest ontvangen en dat bestaat uit het verschil tussen de verkoopprijs aan Bonte t.t.z. 15.000 fr. en de som welke Dereeper heeft ontvangen, nl. 8.000 fr. plus 4.000 fr. »;

Overwegende dat een gedingbeslissende eed moet betrekking hebben op klare en duidelijke feiten, waarvan de al of niet bevestiging zonder enige twijfel de oplossing van de betwisting met zich moet brengen; dat de eed niet mag slaan op bijkomende feiten, en niet in termen kan opgelegd, waarin nog zekere verwarring te vinden is (R.P.D.B., V° Serment, 81 en volgende);

Dat door de onduidelijkheid in de drie — zelfs vier voorgestelde formules vervat, de eedoplegging hier niet met zekerheid tot een klare oplossing van de zaak zou kunnen aanleiding geven;

Dat weliswaar de partijen, onder toezicht van de rechtbank, over de termen van een gedingbeslissende eed kunnen discussiëren, en dat deze zelfs ambtshalve de termen ervan kan vaststellen, doch de rechtbank eveneens het recht en zelfs de plicht heeft de ontvankelijkheid en nuttigheid van een voorgesteld bewijsmiddel te onderzoeken (cf. Cass. 23 nov. 1876; Pas. 1877, I, 26);

Dat het ter zake, waar partijen over een aantal feitelikheden zozeer verschillend zijn in hun appreciatie, en waar de voorgestelde eedformules geen volledige duidelijkheid in de betwisting zouden brengen, het niet past één der voorgestelde gedingbeslissende eden te aanvaarden, noch zelfs deze te wijzigen;

Overwegende dat partijen dan nog bewijs aanbieden door getuigen om een aantal feiten, die evenmin dienend zijn ter zake, omdat het ook zaken van subsidiaire aard betreft, waarvan de oplossing van het geschil niet volledig afhangt;

Overwegende dat daarenboven het bewijs voorgesteld door verweerder, erop neerkomt tegen de inhoud van de factuur van 10 augustus 1954 te bewijzen; dat, alhoewel het in handelszaken in principe toegelaten is zelfs tegen de inhoud van een factuur bewijs in te brengen (cf. K. Hrb Brussel, 25-1-49; Pas. 1949, III, 89), het nochtans bij de tegenwoordige handelsgebruiken niet past een overeenkomst te bewijzen waarvan het voor partijen gemakkelijk was schriftelijk de modaliteiten te bepalen (cf. Ber. Gent, 26-1-1944; Jur. P. d'Anvers, 1949, 21);

Overwegende dat het dubbel van de factuur de 10 augustus 1954 op regelmatige manier tussen de andere rekeningen van eiser voorkomt; dat het te vermoeden is dat die factuur op 10 augustus 1954 aan verweerder werd verzonden; dat verweerder nooit protesteerde tegen de inhoud ervan, en evenmin tegen een aangetekend schrijven van 8 augustus 1955, waarbij hij tot betaling van deze bepaalde factuur werd aangemaand, zodat de kwestige factuur minstens stilzwijgend aanvaard werd;

Overwegende dat het anderzijds door geen enkel element van de zaak blijkt, dat verweerder een commissieloon verschuldigd is, en evenmin dat er hem later nog leveringen werden gedaan (ongefactureerd), zodat alleen het eerste deel van de vordering, n.l. de vraag tot betaling van de factuur d.d. 10 augustus 1954 als grond voorkomt.

Om deze redenen,

De rechtbank, beslissende op tegenspraak, toepassing gedaan van artikels 2, 34, 36, 37, 40 en 41 uit de wet van 15 juni 1935; alle andere middelen als ongegrond verwerpende: verklaart de vordering deels gegrond; veroordeelt verweerder tot betaling van de som van 2.868 fr., vermeerderd met de verwijsintresten sedert 9 augustus 1955 tot aan de dagvaarding, ipso facto geschat op 312 fr., en verder met de gerechtelijke rente;

Legt de twee-derden van de kosten ten laste van verweerder, en laat een-derde ervan voor eiser, tot en met de kosten van expeditie van het tegenwoordige vonnis.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

17 maart 1956.

Voorzitter: M. Van Lerberghe.
Referendaris: M. Vandekerckhove.
Advocaten: Mrs Roose en Roelandts.

Faillissement. — Strekking van artikel 588 Faillissementswet.

Ten aanzien van de verkoop van koopwaren heeft artikel 568 F.w. een nieuw recht op ontbinding geschapen (ten onrechte « revindicatie » genaamd), een ontbinding « sui generis et contra rationem juris », ingegeven door overwegingen van opportuniteit en billijkheid.

De ontbinding van de wederkerige overeenkomst is ook hier na het vonnis van faillietverklaring mogelijk van het ogenblik af, dat de failliete boedel de prijs, oorzaak van de levering niet betaalt.

International Harvester Company of Belgium t/
Mr Roelandts q.q. (faillissement Van Breda).

Gezien de daging van 22 november 1955, waarbij eiseres haar opneming in het gewoon passief voor 227.198,60 frank vordert, alsmede de opeising van 20 binders, staande bij de firma Depaire te Kortrijk; in welk laatste geval zij haar vordering met 143.000 frank vermindert; kosten als naar rechte;

Gehoord de hr. Rechter-Commissaris F. Martens die de hr. Rechter-Commissaris A. Beyaert, wettig belet, vervangt, in zijn verslag ter openbare zitting;

Overwegende dat de curator de juiste berekening van het bedrag waarop eiseres recht zou hebben, hebben gemaakt en komt tot een som van 285.168,50 frank; dat eiseres echter slechts 277.198,60 frank vordert;

Overwegende dat de kern van het geschil ligt in de al dan niet toepasselijkheid van artikel 568 en vlg. F.W., bepalend dat de aan de gefailleerde gezonden koopwaren kunnen terugggevorderd worden zolang de aflevering niet is geschied in zijn bergplaatsen of in deze van zijn verkoopscommissienair;

Overwegende dat eiseres 50 binders aan Breda had verkocht, de ontbinding van de verkoop van 30 binders heeft bekomen met 100.000 frank schadevergoeding, alsmede de door vonnis vastgelegde verplichting voor Breda om levering van 20 binders te nemen tegen betaling van 143.000 frank, dit alles door het vonnis van 9 juni 1955 der rechtbank van koophandel te Brussel, vonnis in kracht van gewijsde;

Overwegende dat het faillissement ten overstaan van de verkoop van roerende goederen volgende wijzigingen aanbrengt: het voorrecht en het revindicatierecht en het recht tot ontbinding van artikel 20 n° 5 HW. vervallen (artikel 546 F.W.), echter blijft het retentierecht bestaan (artikel 570 F.W.) en wordt een nieuw recht tot ontbinding geschapen (ten onrechte terugvordering of revindicatie genoemd) n.l. dit van artikel 568 en 569 F.W. een recht tot ontbinding « sui generis et contra rationem juris », maar ingegeven door opportuniteits- en billijkheidsoverwegingen; (zie De Page, T. IV, n° 238; Beltjens, Code de Comm., artikel 570 F.W., n° 3 en n° 5), zolang de verkochte koopwaren in transitu — op route — zijn;

Overwegende dat er werkelijke levering bestaat telkens de schijnbare vermeerdering van het vermogen van de koper van aard is om de schuldeisers nopens de omvang van dit vermogen in dwaling te brengen;

dat artikel 568 F. W. de 2 concrete gegevens aanduidt waaruit werkelijke levering blijkt n.l. het voorhanden zijn in de bergplaatsen van de gefailleerde of van zijn verkoopscommissienair;

Overwegende dat de revindicatie van de eiseres ter zake geen eigenlijke revindicatie is, steunend op het zakelijk recht eigendom, maar een oneigenlijke revindicatie, voortvloeiend uit de ontbinding van het contract ten voordele van de verkoper met herstel der partijen in de voorcontractuele toestand (Fredericq, T. VIII, n° 486);

Overwegende dat de ontbindende voorwaarde altijd stilzwijgend in de wederkerige contracten begrepen is voor het geval dat één van beide partijen haar verbintenissen niet nakomt (artikel 1184 B.W.);

dat deze ontbinding ook hier na het faillietvonnis mogelijk is vanaf het ogenblik dat de boedel de prijs, oorzaak van de levering, niet betaalt (Fredericq, eodem loco), hetgeen de curator hier weigert te doen;

Overwegende dat de schijntheorie van het openlijke bezit, grondslag van het handelskrediet, hier haar toepassing vindt; dat er geen aflevering in de zin van artikel 568 bestaat, wanneer de koopwaar nog in het station is, in de boot van een derde, op de kaaien enz. (Fredericq, T. VII n° 491; Verbr. 15 januari 1931, Pas. 1931, I, 41);

Overwegende dat de koper Breda hier verwittigd was van het feit dat hij de 20 binders in levering kon nemen; dat hij echter nooit een voet daarvoor heeft verzet en nooit door enige handeling de indruk heeft verwekt dat hij levering nam; dat derden volstrekt geen krediet aan Breda hebben verleend omdat die 20 binders bij Gondrand Frères te Moeskroen of bij Depaire te Kortrijk stonden; dat dienvolgens de « ratio legis » om tot aflevering, die altijd enige traditio onderstelt, te besluiten hier niet voorhanden is;

Overwegende dat eiseres niet uitdrukkelijk de ontbinding van de verkoop der 20 binders vordert, wel de revindicatie ervan volgens de termen van artikel 568 F.W.; dat de rechtbank de ontbinding dienvolgens als stilzwijgend medeondersteld in de daging moet beschouwen;

Overwegende dat in die voorwaarden de revindicatie wettelijk en gegrond is, zodat eiseres in het gewoon passief moet opgenomen worden voor 277.198,60 frank min 143.000 frank (de 17.041 frank rente vanaf de daging te Brussel tot aan het faillietvonnis zijnde een rechtmatige verwijlrente of vergoedingsrente voor eiseres, daar Breda geen levering nam, zodat dit bedrag niet moet afgetrokken worden) blijft:

227.198,60 frank
— 143.000,— frank.

134.198,60 frank.

Om deze redenen:

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend,
Zegt voor recht dat eiseres de 20 binders, staande bij Depaire te Kortrijk, terecht opeist en mag terugnemen;
Zegt voor recht dat eiseres in het gewoon passief van het faillissement zal opgenomen worden voor 134.198,60 frank;

Kosten overeenkomstig artikel 508 F.W., ten laste van eiseres;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-
tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling;

POLITIERECHTER TE PEER

16 oktober 1956.

Rechter: M. Roelands.

Advocaten: Mrs De Greef en Warnants.

Wegverkeer. — Bij het naderen van een plaats, waar veel kinderen zich plegen te bevinden en die aangewezen is door het signaalteken nr 13, moet de weggebruiker een bijzondere voorzichtigheid in acht nemen en zijn snelheid vertragen. Door het slachtoffer begane fout. — Gedeelde aansprakelijkheid.

Een weggebruiker moet bij het naderen van een plaats, waar veel kinderen verkeren en die aan-

gewezen is door het signaalteken nr 13 een bijzondere voorzichtigheid in acht nemen. Het niet vertragen in zodanig geval levert een roekeloos rijden en een onvoorzichtigheid op.

Zelfs de weggebruiker, die recht van voorrang heeft, is niet ontheven van de door de omstandigheden geboden verplichting zijn snelheid te verminderen.

Hij die met een overdreven snelheid of roekeloos rijdt, ziet de grenzen van zijn recht van voorrang aangetast.

Spelende kinderen leveren een voorzienbare hindernis op.

Een door het slachtoffer begane fout heeft de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de beklaagde niet op; daaruit volgt wel een gedeelde aansprakelijkheid.

O.M. en Paredis b.p. t/ Bielen.

Overwegende dat er te Peer, Lindedorp, op 26 maart 1956, om 16 u. 45, een aanrijding heeft plaats gehad tussen het motorrijwiel van betichte en een vierjarig kind, waarbij dit laatste gekwetst werd; dat het evenwel niet is uitgemaakt geworden of het kind — welk de straat overliep — is aangereden geweest op de uiterste rand van de rijbaan of op de verhoogde berm naast de rijbaan;

Overwegende dat de feiten ten laste gelegd van betichte genoegzaam bewezen zijn, door het ter zitting gedane onderzoek;

Dat inderdaad, betichte aan een overdreven snelheid reed op een weg van klein verkeer, daar volgens de neef, zijnde de medereizende van betichte, deze laatste een snelheid had van 70 à 80 km. per uur; dat bovendien het motorrijwiel na 21,10 m. remsporen op de rijweg te hebben nagelaten nog een sprong maakte van meer dan 6 m. op de verhoogde berm, weliswaar onderbroken door een paar indrukken van de linker-voetsteun van de moto;

Overwegende anderzijds dat ter plaatse van het ongeval langs weerszijden van de rijbaan, het gevaarteken nr 13 — aanduidend de plaats waar speciaal veel kinderen komen — aangebracht werd; dat het ongeval zich voordeed om 16 u. 45' n.m.l. op een ogenblik dat nog kinderen en schoolkinderen konden aangetroffen worden, te meer daar de plaats van het ongeval dichtbij de school gelegen is;

Overwegende dat betichte ter zitting heeft toegegeven drie kinderen te hebben zien spelen op de verhoogde berm links van de weg, er aan toevoegende « ze waren aan het rondspringen » en « ik heb het kind slechts in één richting zien overlopen », hiermede beduidend niet gezien te hebben dat het door hem aangereden kind eerst al eens overgelopen was en nu weer terugliep;

Overwegende dat « à l'approche d'une école ou à tout endroit spécialement fréquenté par des enfants, le signal numéro 13 incite-t-il normalement les conducteurs à la prudence. Ce signal est en effet un signal de danger ». (Le Code de la Circulation, par Van Roye, édit. 1956, n° 1104); en verder « lorsqu'il s'agit d'accidents causés à des enfants, la jurisprudence estime en général que les usagers devaient faire preuve d'une prudence particulière. Les automobilistes sont tenus de prévoir les effets de l'étourderie et de la turbulence naturelle des enfants et de prendre toutes les précautions nécessaires pour y parer, notamment de ralentir » (Burg. Rechth. Charleroi, 20-3-1946, J.T. 353);

Overwegende dat in casu, spijts dat alles, niet daadwerkelijk vertraagd werd, hetgeen een roekeloos rijden en een onvoorzichtigheid uitmaakt;

Overwegende dat zelfs de voorranghebbende niet ontslagen is van de voorzichtigheidsmaatregelen door de omstandigheden geboden, n.m.l. door zijn snelheid te verminderen (Cas. 13-11-1950, Pas. 1951-I-146 en Cas. 26-9-1955, Pas. 1956-I-50);

Overwegende bovendien dat hij die een overdreven snelheid heeft of roekeloos rijdt, daardoor de grenzen zijner prioriteit aangetast ziet ;

Overwegende dat dienvolgens de bestuurder van de moto — in casu de betichte — bij het zicht van het gevaarteken nr 13 en van de rondspringende kinderen op de verhoogde berm links van de rijbaan, zodanig had moeten vertragen dat hij kon stoppen vóór de voorzienbare hindernis; dat immers algemeen aanvaard wordt dat « spelende kinderen een voorzienbare hindernis uitmaken » (Outers en Petit « Le Code de la Circulation routière expliqué », blz. 90, nr 6a); dat derhalve, in casu, de overdreven snelheid van betichte voor 2/3e delen oorzaak van het ongeval is;

Overwegende dat « en cas de coups et blessures portés par défaut de prévoyance, une faute commise par la victime elle-même, ne fait pas disparaître la responsabilité pénale du prévenu : la condamnation du prévenu, n'implique pas nécessairement l'absence de toute faute de la part de la victime (Rev. Dr. Pén. 1938, p. 484); en verder : « La circonstance qu'un accident du roulage ne se fût pas produit, si la victime n'avait pas commis une faute, n'exclut pas la culpabilité de celui qui a, lui aussi, commis une faute génératrice de l'accident (Cas. 28-7-1954, Pas. 1954-I-1005); dat deze stellingen in casu, respectievelijk van toepassing zijn op het slachtoffer en op betichte;

Overwegende dat rekening houdend met al deze omstandigheden en met het feit dat de materialiteit van het onregelmatig overlopen der rijbaan blijft bestaan, daar het slachtoffer slechts de rijbaan mocht nemen nadat het er zich van vergewist heeft zulks te kunnen doen zonder het verkeer van de bestuurder te hinderen, no quod non ; dat, derhalve, mag aangenomen worden dat genoemd kind voor één derde deel aansprakelijk is voor het ongeval.

VREDEGERECHT TE WERVIK

26 april 1956.

Rechter : M. Wyseur.

Advocaten : Mrs. Bulckaert, Vekeman en Raes.

Wegverkeer. — Aansprakelijkheid van Staat en gemeente voor ondeugdelijke signalisatie.

Een weggebruiker heeft het recht zich in veiligheid te achten, wanneer hij zich gedraagt volgens de gegevens hem verstrekt door de door de bevoegde overheid — in casu de Belgische staat — aangebrachte signalisatie.

De in het verkeersreglement bepaalde prioriteitsregelen blijven buiten toepassing, wanneer aan een kruispunt het verkeer geregeld is door verkeers tekens, aangebracht door de overheid, ook wanneer deze signalisatie gebrekkig is.

Wanneer echter het eerbiedigen van deze « ook gebrekkige signalisatie » schade veroorzaakt, is het niet de persoon, die deze « gebrekkige signalisatie » volgt, die de schade moet dragen, doch degene, die ze heeft geplaatst.

De gemeente is verplicht voor de zekerheid van het verkeer op de openbare weg te zorgen. (Decreet van 14 dec. 1789 en wet van 16-24 augustus 1790).

Deze verplichting strekt zich zelfs uit tot de aan

de staat behorende wegen, die het grondgebied van de gemeente doorkruisen.

Deckers t/ Belgische staat
(minister van Openbare Werken) en gemeente Geluwe.

Gezien de eis strekt tot het bekomen ener som van 3.322 frank, bedrag der schade opgelopen door eiser bij een verkeersongeval te Geluwe op 9 februari 1955 en meer bepaaldelijk op het kruispunt « De Sterre »;

Gezien het uit de debatten en voorgelegde stukken gebleken is dat op het ogenblik van het ongeval, in casu de botsing tussen de voertuigen van eiser en van de heer Franckefort op 9 februari 1955 op het « Y »-vormig kruispunt « De Sterre » te Geluwe, kruispunt der banen Ieper-Menen en Wervik-Menen, de toestand zich als volgt voordeed :

Er ligt een tramspoorbaan Wervik-Geluwe-Menen, die de baan Ieper-Menen dwars en die verder dus, de baan Geluwe-Menen volgt.

Dat zodoende de weggebruikers die van Menen via Geluwe naar Wervik oprijden dit spoor volgen. Dat zij dus volgens artikel 16, 2°, a) der Wegcode de prioriteit bezitten op een van rechtskomende weggebruiker, in casu, dus deze van de baan Ieper-Menen;

Dat deze overtuiging nog beaamd werd door een voorrangssignaal n° 2 (pijl in driehoek) artikel 16, 2° b);

Dat ditzelfde voorrangssignaal n° 2 insgelijks geplaatst was op de baan Ieper-Menen;

Op de weg Wervik-Menen, waar de sporen liggen was het signaal 26 (stop) aangebracht.

Dat dus de weggebruikers, hetzij van Ieper, hetzij van Menen, op het kruispunt gekomen, in de volle overtuiging verkeerden dat zij een prioritaire baan volgden;

Dat een weggebruiker toch wel het recht heeft zich in veiligheid te wanen wanneer hij zich gedraagt volgens de gegevens hem verstrekt door de aangebrachte signalisatie, signalisatie aangebracht door de bevoegde overheid, in casu de Belgische Staat;

Dat op zijn minst gezegd de aangebrachte signalisatie op het kruispunt « De Sterre », meer dan dubbelzinnig was, en zo onoverkomelijke dwaling moest veroorzaken;

Dat er gewag wordt gemaakt dat er benevens het signaal n° 2 er nog een richtingsaanwijzer voorhanden was, die de baan Menen-Ieper als prioritair aanduidde, en de baan naar Wervik secundair;

Dat dienaangaande op te merken valt dat de aanduidingen der richtingsaanwijzers trouwens slechts als inlichtingen gegeven werden en de voorhand niet hebben op de verkeerssignalen. Gelukkigig, daar nu de prioriteitssignalisatie totaal veranderd werd, door het aanbrengen op de baan Ieper-Menen van het signaal 1 a, het wegnemen van signaal 26 op de baan Wervik-Menen, de richtingsaanwijzer waarvan hoger gewag gemaakt wordt, nog steeds dezelfde is... gebleven;

Dat de aanhaling door de eerste verweerder (nota Mter Cordier) van een arrest van het Hof van Verbreking, (23-1-1950, Pas. I, 329), zeer doeltreffend is : « de prioriteitsregelen voorzien in de wegcode, zijn daarenboven zonder toepassing wanneer aan een kruispunt het verkeer geregeld is door verkeers tekens, aangebracht door de overheid, ook wanneer deze signalisatie gebrekkig is ». Doch als wanneer het eerbiedigen van deze « ook gebrekkige signalisatie », schade veroorzaakt het niet de persoon is die deze « gebrekkige signalisatie » volgt, die ze moet dragen, doch wel degene die deze « gebrekkige signalisatie » plaatste;

Inderdaad, het gaat niet op wetten uit te vaardigen, verplichtend voor elk rechtsonderhorige en ze zelf niet te eerbiedigen of degelijk toe te passen;

Dat anderzijds de tweede gedaagde, de gemeente Geluwe, op wiens grondgebied de kwetsieuze signalisatie aangebracht werd tevergeefs opwerpt dat men hier te doen heeft met een der tien radiale staatsbanen en volledig wat onderhoud en toezicht betreft van de Staat afhangt en zij daarmee niets te zien heeft;

Dat deze stelling niet kan weerhouden worden, daar de gemeente de verplichting heeft om voor de zekerheid van het verkeer op de openbare weg te zorgen (Decreet 14-12-1789 en wet 16/24 oogst 1790);

Dat deze verplichtingen zich uitstrekken zelfs tot de wegen, behorende aan de Staat, welke het grondgebied der gemeente doorsnijden (Verbreking 20-12-1951, R.W. 1951, kol. 1822 en volg.; Revue Critique de Jurisprudence Belge 1953, blz. 161);

Dat de gemeente, op zijn minst, de nodige maatregelen had dienen te nemen om deze gevaarlijke situatie te doen ophouden en zich niet te vergenoegen met een brief te richten aan het Bestuur van Bruggen en Wegen en zich van het verder verloop der zaken niets meer aan te trekken;

Dat het een al te gemakkelijk systeem is, graag toegepast in ons land, in zake aansprakelijkheid, dat de verschillende administraties zich de bal toewerpen, als wanneer zij zo kieskeurig zijn op gebied van prerogatieven, zodoende dat op het einde van het spel geen enkele verantwoordelijke meer te bespeuren valt;

Dat deze handelwijze wellicht zeer gemakkelijk is voor de verantwoordelijken, maar de rekening niet maakt van de benadeelden;

Dat in veelvuldige gevallen de verkeerssignalisatie, goed kome het uit, geplaatst wordt door «un vague sous-fifre» en de vingerwijzingen door bevoegde personen of instanties over het hoofd worden gezien en de put slechts gevuld wordt als het kalf verdronken is. Maar dan begint de steeple-chase voor wat de verantwoordelijkheid betreft;

Dat beide gedaagden wel de verantwoordelijkheid dragen van het ongeval;

Dat, wat de schade betreft, de factuur van 2.422 frank niet betwistbaar is, doch wat de gevorderde bedragen van 450 frank voor 3 dagen wachttijd, deze niet in aanmerking kunnen genomen worden, geen enkel van beide gedaagden, op het ogenblik der feiten, aangeklaagd werd de schade te komen bestatigen;

Dat anderzijds 3 dagen herstelling als overdreven voorkomen en dienen herleid op 2 dagen, zij 300 frank;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, veroordelen eerste en tweede gedaagden solidair te betalen aan eiser, uit hoofde van de hoger aangehaalde redenen, de som van 2.422 frank, plus 300 frank, samen 2.722 frank, vermeerderd met de wettelijke intresten vanaf 9 februari 1955 tot op 12 december 1955 en de gerechterlijke intresten vanaf dien datum;

Veroordelen ieder der beide gedaagden tot de helft der kosten des gedings.

NOOT : Zie in dit nummer het vonnis in hoger beroep van de rechtbank te Ieper dd. 12 december 1956, waarbij bovenstaand vonnis is bevestigd.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

Dooyeweerd H. — De rechtshistorische oorsprong van het beginsel «Meubles n'ont pas de suite». (Roerend goed heeft geen gevolg in de derde hand) en zijn uitwerking in ons huidige burgerlijk recht. (Collegediktaat.) — Amsterdam, H. J. Paris.

Leo Sapiens. — Basilicorum libri LX — Groningen, J. B. Wolters.

Molenaar A. — Arbeidsrecht. — Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. 2 A Het geldende recht.

Muiswinkel F. van. — Handel, markt en beurs. Organisatie en techniek in ons huidige burgerlijk recht en praktijk. — Amsterdam, Noord-Hollandse U.M.

Pitlo A. — Bewijs en verjaring naar het Nederlands Burgerlijk wetboek. 4^e dr. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon.

Pree P. de. — Financieringsbronnen van de «familie-vennootschap». — Amsterdam, J. H. de Bussy.

Soest A. van en A. Meering. — Leidraad bij de belastingstudie. — Arnhem, S. Gouda Quint, D. Brouwer en Zoon. 1. Supplement n^o 1 (uitsluitend voor bezitters van de 4^e dr., die in sept. verscheen).

Venekamp P. — Een nieuw hulpmiddel voor gemeentelijke economische politiek. Openbare les. — Haarlem, Erven F. Bohn.

Vroom A. en J. Scheltens. — De commanditaire vennootschap in het private en fiscale recht. Uitgeg. door Stichting tot bevordering der notariële wetenschap. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon.

Wijnen W. — Volkshuisvesting en samenleving. Sociologische beschouwingen over het vraagstuk van de huisvesting (Proefschrift Nijmegen). — Assen, Van Gorcum en Comp.

Frankrijk

Cornu G. et Foyer J. — Procédure civile. (Licence, 3^e année). — Press. univ. France.

Dalloz. — Répertoire de droit public et administratif. T.I (Abattoir-Epaves). — Dalloz.

Dalloz. — Répertoire notarial. T.III. Formulaire. — Dalloz.

Fréjaville M. — Manuel de droit criminel. (Capacité 2^e année). — Libr. gén. droit et jurisprudence.

Godart J. et Perraud-Charmantier A. — avec la collab. de Pierre Baille. Supplément au Code des Assurances. — Libr. techniques.

Javon A. — Petit Formulaire des Notaires. — Libr. techniques.

Laubadère A. de. — Droit administratif spécial. (Capacité 2^e année). — Press. univ. de France.

Lepointe G. — Manuel d'histoire des institutions et des faits sociaux. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.

Merle R. — Droit pénal général complémentaire. (Licence, 3^e année). — Press. univ. de France.

Michel J., Cuilleux M., Martin M. — Le Tarif fiscal. — Libr. techniques.

Mitsou T. — Les Rapports entre convention collective et sentence arbitrale. — Libr. gén. droit et jurisprudence.

Peiser G. — Le Recours en Cassation en droit administratif français. — Sirey.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

- Poussière M.* — Contribution des patentes et taxes annexes. Libr. techniques.
- Safa P.* — La Faillite en droit international privé. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.
- Toulemon A.* — Testaments et donations. — Delmas.
- Trotabas L. et Cereze J.* — L'imposition forfaitaire des bénéfices industriels et commerciaux. — Libr. gén. droit et jurisprudence.
- Vedel G.* — Droit administratif. T. I (Licence, 2^e ann.). — Presses univ. de France.
- Viossat G.* — Guide pratique de droit rural. — Dunod.
- Voirin P.* — Manuel de droit civil. Droit privé notarial. 2^e année. Libr. gén. de droit et de jurisprudence.

Duitsland

- Antoine K.* — Die genossenschaftliche Haftpflicht. — Heidelberg, Pfeffer, 1957.
- Arnold E.* — Stellung und Aufgaben des Rechtspflegers. — Bielefeld: Dt. Heimat-Verl. Gieseking, 1957.
- Dulckeit G.* — Römische Rechtsgeschichte. Ein Studienbuch, 2., neubearb. Aufl. — München, Beck 1957.
- Düppe A.* — Die Kostenvergleichsmiete. — Essen, Verl. Westdt. Türmer, 1957.
- Erler G. u. H. Kruse.* — Deutsches Atomenenergie-recht. — Göttingen: Schwartz, 1957.
- Erwig J.* — Das Hypothekenrecht am Scheidewege. Wege zur Schadensverhütung. — Essen: Sutter 1955.
- Frentzel G. u. E. Käkel.* — Gesetz zur vorläufigen Regelung des Rechts der Industrie- und Handelskammern. — Köln: O. Schmidt, 1957.
- Haegel K.* — Eheschließung und Ehescheidung. Allgemeinverständlich. Darst. mit Antragsmustern. 4. Aufl. — Bonn, Stollfus, 1957.
- Hellmer J.* — Erziehung und Strafe. — Berlin, Duncker & Humblot, 1957.
- Hess A.* — Die Grundsätze der Bundeszulassungsordnung. — Köln, Dt. Aerzte-Verl. 1957.
- Hinst B.* — Die Wertzollordnung. — Heidelberg: Verl. Ges. «Recht u. Wirtschaft», 1957.
- Holböck C.* — Tractatus de jurisprudentia Sacrae Romanae Rotae juxta decisiones quas hoc sacrum tribunal editit ab anno 1909 usque ad annum 1946 et publicavit in voluminibus I-XXXVIII. — Graz, Verl. Styria, 1957.
- Koehler A. u. Fr. Massfeller.* — Personenstandsrecht. Frankfurt, Verl. f. Standesamtswesen 1957.
- Kraus H.* — Wandlungen des zwischenstaatlichen Ordnungsbildes. — Hannover, Niedersächs. Landeszentrale f. Heimatdienst, 1956.
- Kroschel Th.* — Die Abfassung der Urteile in Strafsachen. — Berlin, Vahlen, 1957.
- Krüger-Thiemer O.* — Kriminalistische Plaudereien. — Hamburg, Verl. Dt. Polizei 1957.
- Langen E.* — Das Kartellgesetz. — Neuwied/Rh., Luchterhand, 1957.
- Larenz K.* — Lehrbuch des Schuldrechts. Bd 1. — München, Beck, 1957.
- Leibholz G.* — Demokratie und Rechtsstaat. — Hannover, Niedersächs. Landeszentrale f. Heimatdienst 1957.
- Piller R. u. G. Hermann.* — Justizverwaltungs-Vorschriften. — München, Beck, 1957.
- Sartorius C.* — Verfassungs- und Verwaltungsgesetze. — München, Beck, 1957.

- Schneider E.* — Die zivilrechtliche Hausarbeit in den Universitätsübungen und im Referendarexamen. — Berlin, Vahlen, 1957.

- Schnorr von Carolsfeld L.* — Handelsrechtsfälle. H.I. — Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1957.

- Schreiber J.* — Der Soldat und das Recht. — Frankfurt a.M., Verl. f. Wehrwesen Bernard & Graefe, 1957.

- Senftner G.* — Wie gründet man eine Gesellschaft mbH? — Stuttgart, Marth, 1957.

- Siara G. u. W. Tormann.* — Gesetz über Kapitalanlagegesellschaften vom 16. April 1957. — Frankfurt a.M., Knapp, 1957.

- Strauss W.* — Urheberpersönlichkeitsrechte in den Vereinigten Staaten. — Baden-Baden: Verl. f. angewandte Wissenschaften, 1957.

- Theis J.* — Praktischer Führer durch das Steuerrecht. — Köln, O. Schmidt, 1957.

- Wagener F.* — Die gemeindliche Selbstverwaltung. — Hannover, Niedersächs. Landeszentrale f. Heimatdienst, 1956.

Oostenrijk

- Chamrath G.* — Wie mache ich ein Testament? — Wien, Hippolyt-Verl., 1957.

- Marcic R.* — Vom Gesetzesstaat zum Richterstaat. — Wien, Springer, 1957.

- Nowak A.* — Sozialversicherungsrechtliche Entscheidungen. — Wien, Manz, 1957.

- Strasser R.* — Die Betriebsvereinbarung nach österreichischem und deutschem Recht. — Wien, Manz, 1957.

Zwitserland

- Egger A.* — Ausgewählte Schriften und Abhandlungen. — Zürich, Schulthess, 1957.

- Geiser R.* — Über den Ausstand des Richters im schweizerischen Zivilprozessrecht. — Winterthur, Keller, 1957.

- Kamber R.* — Das Zustellwesen im schweizerischen Zivilprozess. — Winterthur, Keller, 1957.

- Kappeler D.* — Les réserves dans les traités internationaux. — Bâle, Verlag für Recht und Ges., 1958.

- Keller A.* — Die Körperverletzung im schweizerischen Strafrecht. — Zürich, Juris-Verlag, 1957.

- Meyer H.J.* — Die Mitwirkungsrechte der Bundesglieder in der Schweizerischen Eidgenossenschaft mit rechtsvergleichenden Hinweisen auf die Vereinigten Staaten von Amerika und die Bundesrepublik Deutschland. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1957.

- Morger H.* — Die Prüfungspflicht der internen und externen Kontrollstelle im schweizerischen Aktienrecht. — Winterthur, Schellenbergen, 1957.

- Reiff J.* — Die aktienrechtliche Bedeutung der staatlichen Aufsicht über die Banken. — Winterthur, Schellenberg, 1957.

- Schnitzer A.* — Handbuch des internationalen Privatrechts, einschliesslich Prozessrecht, unter besonderer Berücksichtigung der schweizerischen Gesetzgebung und Rechtssprechung. 4. neubearb. Aufl. Basel, Verlag für Rechts und Ges.

- Weiss B.* — Nichtigkeit, Anfechtbarkeit und Widerruf von Betreibungshandlungen. — Winterthur, Schellenberg, 1957.

BALIELEVEN

Over de vaststelling van het honoraris van de advocaat

In de deontologie der balie is er geen vraagstuk dat delicaat is en dat aanleiding heeft gegeven tot meer beschouwingen doorheen de geschiedenis van de advocatuur, dan de bepaling van het honoraris dat aan de advocaat voor zijn aktiviteit verschuldigd is.

De meningen desaangaande zijn onderhevig geweest aan een sterke evolutie. Wanneer er heden ten dage geen twijfel meer bestaat omtrent het principe dat de advocaat een onbetwistbaar recht heeft op ereloon voor de door hem gepresteerde diensten, is dit voorzeker niet altijd het geval geweest. In Frankrijk moet men niet teruggaan tot de periode van vóór de omwenteling om een andere stelling te horen verdedigen. Stafhouder Cresson verdedigde nog in 1907 in de derde uitgave van zijn boek « *Abrégé des usages et règles de la profession d'avocat* » (blz. 134) de stelling dat het honoraris was « *le tribut volontaire et spontané de la reconnaissance du client* ». Deze theorie was toen echter reeds achterhaald, daar de balie van Parijs zelf, in een « *arrêté réglementaire* » van 13 juni 1899, had verklaard « *que le droit de l'avocat à obtenir la légitime rémunération de son travail et des services qu'il est appelé à rendre à ses clients se concilie sans peine avec son devoir* » (J. Moliérac, *Initiation au barreau*, blz. 102) en Stafhouder Chenu verklaarde in zijn openingsredevoering van 1906 « *Nous n'exerçons pas notre profession dans l'espérance de recueillir quelques cadeaux, mais bien avec le droit fort légitime d'obtenir le prix de nos efforts et des services que nous rendons* » (idem).

Al is sedertdien het recht tot het vorderen van honoraria niet meer betwist en al wordt volkomen aanvaard dat het beroep van advocaat, zoals elk ander, dient toe te laten aan degenen die het uitoefenen op behoorlijke wijze van hun arbeid te leven (Jean Appleton, *Traité de la profession d'avocat*, blz. 410) toch wordt steeds door alle auteurs met klem in het licht gesteld dat het beroep van advocaat zich onderscheidt van het zuiver winstgevend beroep door de omstandigheid dat de bekommernis om het materiële voordeel nooit de bepalende oorzaak dient te zijn van de handelingen van de advocaat (Appleton, idem).

Vandaar de grote kiesheid die onontbeerlijk is bij de vaststelling van de honoraria en de regel, dat de advocaat bij de bepaling ervan zich nooit mag laten meeslepen door schraapzuchtigheid en dat het bedrag van zijn ereloon steeds dient vastgesteld te worden binnen de perken van een behoorlijke gematigdheid. Deze regelen zijn gemeen goed geworden van al de balies, niet enkel van ons land, maar ook van Frankrijk en van Nederland.

Er wordt tevens algemeen aanvaard dat deze bepaling van de honoraria in hogergemelde zin, die zulk kies en moeilijk vraagstuk uitmaakt, best kan geschieden door de advocaat zelf, die beter dan wie ook de beoordelaar kan zijn van de zorgen die hij aan de zaak heeft besteed, van het belang dat deze zaak vertoont voor zijn cliënt en van de inspanningen die de behandeling van het geval heeft gevergd (P. Vermeylen, Nr 2273 en 2274).

Het is op grond van deze algemene regel dat het pactum de quota litis verboden werd, omdat de vaststelling van honoraria langs deze weg niet overeenkomt met de maatstaf van de werkelijk geleverde prestaties

en dat niet kan aanvaard worden dat het ereloon van de advocaat mathematisch zou worden vastgesteld op basis van een verhouding met de materiële opbrengst van een proces, wat de beroepsbedrijvigheid van de advocaat zou herleiden tot een eenvoudige speculatie. Het is ook op grond daarvan dat, met het doel schraapzuchtigheid en overdreven winstbejag te beteugelen, de raden der Orde tot de taxatie van betwiste staten van honoraria overgaan. Deze taxaties worden steeds verricht met als richtsnoer de stelling dat het ereloon vergoeding is voor eerlijke arbeid en geenszins de vrucht mag zijn van hebzucht of speculatie. Al zal naast de geleverde inspanningen, het belang van de zaak en de reputatie van de advocaat noodzakelijkerwijze in aanmerking genomen worden voor het taxeren van het honoraris en al zal ook het bereikte resultaat van betekenis zijn, toch zal nooit aanvaard worden dat de advocaat zijn medewerking zou verlenen op basis van het zuiver risico dat het proces voor de cliënt medebrengt.

Zo is er steeds geoordeeld geworden dat het een inbreuk is op de regelen der deontologie wanneer een advocaat zich verbindt zijn honoraria aan een cliënt terug te storten wanneer het resultaat van het geding ongunstig zou zijn (Payen Fernand en Gaston Duveau, *Les règles de la profession d'avocat*, blz. 425) daar dit ten slotte overeen zou komen met het pacum de quota litis.

Het ligt voorzeker in de lijn van de advocatuur blijkt te geven van grote generositeit ten opzichte van de cliënt en de omstandigheden brengen zeer dikwijls mede dat de uitoefening van het advocatenberoep leidt tot het beoefenen van een zuivere liefdadigheid. Zulks dient voorzeker beschouwd te worden als een professionele deugd, volledig in overeenstemming met de traditionele adel van het beroep.

In dit verband stelt zich echter een vraag, die meestal onbesproken is gebleven in de leerboeken der deontologie, namelijk deze of het overeenkomt met de waardigheid van de balie dat de advocaat zijn honoraria al te laag zou vaststellen en dat hij, in geval van ongunstige uitslag, een belachelijk gering ereloon zou in rekening brengen.

Is het onredelijk inkrimpen van het bedrag der honoraria, wanneer zulks niet geïnspireerd is door een gevoel van menselijke liefdadigheid, niet een inbreuk die op gelijke lijn dient gesteld te worden met het overdrijven van het ereloon? Stafhouder Eugène Reumont waarschuwt hiertegen in zijn boek « *Permanence et devoirs de la profession d'avocat* » blz. 111 en sprekende over de honoraria zegt hij zo te recht « *Mais s'il faut se garder de les aviler, il faut plus encore veiller à ne pas les exagérer* ».

De overdrijving van de honoraria wordt regelmatig door de raden der Orde tot juiste verhoudingen teruggebracht. Er wordt echter nooit gewag gemaakt van het neerdrukken der erelonen, wat zeer dikwijls geschiedt met bedoelingen die niets met generositeit of liefdadigheid te maken hebben. Er kunnen inderdaad zeer lage motieven zijn die een advocaat ertoe brengen zijn honoraria op onredelijke wijze te verminderen. Het kan hem te doen zijn om daardoor in het gevele te komen van de cliënteel en zich op deze wijze een drukke praktijk te verzekeren en aldus door het groot aantal zaken het verlies te compenseren dat zou voortspruiten uit het al te bescheiden bedrag der in rekening gebrachte erelonen. Door aldus te handelen stelt de advocaat niet alleen een daad van werkelijk oneerlijke mededinging ten opzichte van zijn confraters, die zich houden aan de gebruikelijke normen, doch

hij geeft van zijn kant onbetwistbaar blijk van niet minder hebzucht en schraapzuchtigheid dan degene die er toe komt zijn honoraria te overdrijven.

In zijn boek «Licht en schaduw in de advocatuur der lage landen», waarin Prof. Hermesdorf zoveel interessante aanhalingen doet uit de werken der oude juristen uit onze streken, vinden wij onder het kapittel «Salaris» op dit punt een merkwaardige mededeling. Zij luidt als volgt (blz. 143) «Juist een advocaat moet er, volgens Durantis, voor zorgen dat hij zich niet door al te grote hebzucht (cupiditas) laat meeslepen. Deze toch kan er hem toe verleiden *zijn diensten voor een hongerloontje aan te bieden*. Welnu dit zou hem tot een «*infamis*» bestempelen». En de auteur gaat na hoe deze beoordeling doorheen het kerkelijk recht in het Romeinse recht is terug te vinden. Bij de oude juristen werd deze cupiditas, die er in bestaat slechts een onbeduidend ereloon voor zijn diensten te vragen, gelijkgesteld met de quota litis afspraken, die volgens de traditionele regelen der balie steeds op het gebied der deontologie strafbaar zijn gesteld geweest.

Het is inderdaad volkomen te recht dat gewag gemaakt wordt van cupiditas waar het er een advocaat om te doen is door de vaststelling van een uiterst gering honoraris een zeer uitgebreide cliënteel aan zijn studie te hechten, die hem zal toelaten op het aantal der cliënten het ontoereikende der honoraria in elke zaak te vergoeden.

Deze handelwijze is niet alleen unfair ten opzichte van de andere confraters, die ten gevolge van deze onbehoorlijke mededinging niet in staat gesteld worden, zoals de beroepsregels het hun toelaten, op eerlijke wijze van hun arbeid te leven, doch zij vermindert het prestige van de balie ten opzichte van de gemeenschap die er zich normaal aan verwacht dat de diensten van de advocaat dienen beloond te worden in verhouding met de langdurige en zware studiën die vereist zijn geworden ter voorbereiding van het beroep en met de meestal zeer grote inspanningen die de advocaat zich moet getroosten om de zaken, die hem worden toevertrouwd, naar behoren te behandelen. De cliënteel verwacht hier een normale verhouding tussen de geleverde arbeid en de rechtmatige vergoeding en wanneer bewust en gewild deze verhouding door sommige confraters verbroken wordt is dit zonder enige twijfel van hunnentwege een beroepstekortkoming, die in niets moet onderdoen voor de van ouds ongeoorloofde handelingen die steeds door de raden der Orde betoegeld zijn geworden.

Trouwens de motieven, die leiden tot deze handelwijze zijn er van zeer afkeurenswaardige aard, die volkomen indruisen tegen de traditionele beroepseer.

Wanneer de advocaat, in geval van ongunstige uitslag van een proces, geen honoraris rekent of een belachelijk gering ereloon, zal zulks in de eerste plaats van aard zijn de cliënt ertoe te bewegen gemakkelijk ongerechtvaardigde processen in te leiden, in het volle bewustzijn dat deze hem, bij ongunstige uitslag, toch zeer weinig zullen kosten. De advocaat is dan niet meer de eerste rechter in de zaak, die als plicht heeft onbezonnen processen ten stelligste af te raden, hij verlaagt zich tot een instrument van het spel dat de cliënt wenst te spelen omdat het risico, dat er aan verbonden is, tengevolge van het geringe honoraris ten slotte onbeduidend zal zijn.

Op deze wijze verbeurt de advocaat volkomen de zo onontbeerlijke onafhankelijkheid die hij steeds ten opzichte van de cliënteel moet in acht nemen en verlaagt hij zijn rol tot deze van een slaafse dienstvaardigheid, die niets meer te maken heeft met de

medewerking aan de rechtsbedeling, die steeds als de hoge waardigheid van de advocatuur is beschouwd geworden.

Of het nu ijdelheid weze, die er de advocaat toe drijft, door middel van het aanrekenen van onbeduidende honoraria een zo uitgebreid mogelijk cliënteel aan zich te hechten en bij deze cliënteel in het gevele te komen, ofwel of het schraapzucht weze ten einde, niettegenstaande de geringe erelonen zich een overvloed van zaken te verzekeren en daardoor toch nog, dank zij het getal over vrij belangrijke inkomsten te beschikken, het blijft even afkeurenswaardig en het is uiteindelijk even schadelijk voor de vereiste zorg die aan deze zeer talrijke zaken zou moeten besteed worden.

De vraag stelt zich dan of deze handelwijze, wanneer ze eenmaal vaststaat en wanneer het bewezen is dat ze niet ingegeven is door een welbegrepen gevoel van menselijkheid of liefdadigheid, niet de scherpe benaming verdient die door de oudere juristen aan haar werd gegeven en of er geen aanleiding bestaat het in rekening brengen van een onbeduidend honoraris, dat niet in het minst in verhouding is met hetgeen rechtmatig verdiend werd, op één lijn te stellen met de inbreuken op de beroepslichten waarvoor de raden der Orde de gebruikelijke sancties toepassen.

En wanneer het in geval van ongunstige uitslag is dat geen honoraris gerekend wordt of een onbeduidend cijfer in rekening wordt gebracht, welk verschil bestaat er dan tussen deze handelwijze en de toepassing van de quota litis overeenkomst? Het komt vanzelfsprekend volledig op hetzelfde neer.

Zou het dan ook niet behoren dat de raden der Orde ter bescherming van de waardigheid van de balie en van de goede gang der rechtsbedeling zouden ingrijpen, zowel bij onrechtmatige overdrijving als bij niet te rechtvaardigen inkrimping van de erelonen?

Naar mijn weten werd het vraagstuk nimmer gesteld en de auteurs, die schrijven over de deontologie zeggen er weinig over. De raden der Orde zullen echter niet kunnen nalaten ook ten opzichte van dit vraagstuk stelling te nemen.

René Victor

VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

Op Vrijdag, 10 januari 1958 had de Vlaamse Conferentie Mter Carlos De Baeck, Senator, uitgenodigd om te spreken over «De Ontvoogding van de Vrouw».

Deze voordracht wekte vanzelfsprekend grote belangstelling, vooral bij de vrouwelijke confraters, die dan ook zeer talrijk waren opgekomen.

Spreker gaf vooreerst een historiek van de menigvuldige wetsvoorstellen, welke sinds de laatste wereldoorlog achtereenvolgens werden ingediend. Het huidige ontwerp, aldus spreker, werd reeds door de Senaat goedgekeurd, en is thans voor behandeling aan de Kamer overgemaakt.

Het ontwerp maakt van de vrouw de volledige gelijkwaardige van de man, en geeft haar dezelfde rechten, althans in theorie, daar het ontwerp alleen wijzigingen brengt aan het hoofdstuk, handelende over de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten, zonder iets te wijzigen aan het hoofdstuk, handelend over het huwelijksgoederenrecht. Alzo zullen vele bepalingen der nieuwe wet zonder uitwerking blijven tot bij het tot stand komen van een nieuwe wet aangaande de

huwelijksgoederen. Een aantal overgangsbepalingen was aldus noodzakelijk.

Twee wetsontwerpen over dit probleem tegelijkertijd bespreken en stemmen, is een krachtinspanning, dewelke men van ons naorlogs Parlement niet mag eisen. Niettemin hoopt spreker dat deze tweede wet de eerste spoedig zal volgen.

De belangrijkste wijzigingen, vervat in het ontwerp, betreffende afschaffing van art. 213 van ons burgerlijk wetboek het instellen van een echtelijke verblijfplaats, dewelke in gemeen overleg door de beide echtgenoten gekozen wordt, of die bij onenigheid door de man wordt bepaald met een verhaal van de vrouw voor de Rechtbank, naast het aanvaarden van de mogelijkheid om een wettige woonplaats te hebben voor man en vrouw afzonderlijk. Van deze eventuele drie verschillende domicilies wordt dan melding gemaakt in de registers van de burgerlijke stand. De bevoegdheid der Rechtbank «ratione loci» in zake echtscheidingen, werd insgelijks gewijzigd: is nu bevoegd de Rechtbank van de plaats, waar de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats der echtgenoten gevestigd was.

Nadat spreker nog had gewezen op de vele jaren gezwoeg vanwege de parlementairen, om de ontvoogding van de vrouw te bekomen, en dat het thans de beurt van de Kamerleden was, doelend op Mter Louis Rombout, om voor de wet te zwoegen en door amendementen verbeteringen aan te brengen, besloot hij zijn voordracht met een dankwoord tot Mter Frans Wittemans, geestelijke vader van de wet van 1932, voor al hetgeen hij sinds zijn prille jeugd heeft gepresteerd om hetzelfde ideaal te bereiken.

Deze klare en zeer interessante uiteenzetting werd met grote aandacht door de talrijke aanwezigen gevolgd.

Het debat, dat op deze voordracht volgde, gaf aan vele confraters de gelegenheid zeer pertinente vragen te stellen, en sommigen brachten zelfs zeer interessante suggesties naar voren.

Tot slot dankte de Voorzitter de spreker voor zijn leerrijke voordracht, en deed humoristisch opmerken dat dit ontwerp bijzonder onze steun verdiende, daar het hem als zeer duister en verward voorkwam, wat aan ons, advocaten, enkel ten goede kan komen, en hij deed daarbij beroep op Mter L. Rombout, opdat hij door het indienen van amendementen in de Kamer, de weinige klare punten zou duister maken.

Zowel spreker als onze voorzitter viel een warm applaus te beurt.

C. P.

MEDEDELINGEN

Belgisch-Luxemburgse Vereniging voor Strafrecht

De Belgisch-Luxemburgse Vereniging voor Strafrecht zal op zaterdag, 15 februari aanstaande, om 14.30 uur een vergadering houden in het Gerechtshof te Brussel (zaal der eerste kamer van het Hof van Beroep).

Op de dagorde staat de bespreking van het verslag, uitgebracht door de Heer Eerste Substituut van de Procureur des Konings, Jules Dricot te Verviers, betreffende «Une disposition particulière: l'article 245 du Code pénal».

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie : n° 12 - december 1957 :

Wetgeving.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift : n° 4-5 - december 1957-januari 1958 :

J. Leysen, Geschiedenis der belastingen in onze gewesten.

Tijdschrift voor Gemeenterecht : januari 1958 - 1° afl.

Benoemingen. — Bezoldiging. — Bouwverlof. — Goederen (Gemeente). — Burgerlijke stand. — Kinderlijke bedrijven. — Personeel (Gemeente). — Openbare Onderstand (Gemeente). — Omhalingen. — Politie (Gemeentelijke).

Tijdschrift van de Vrederechters : n° 12 - december 1957 :

Retraite : Jean Mascart. — Necrologie, William De Moor.

Arbitrale Rechtspraak : n° 445 - januari 1958 :

Mr A. S. Fransen van de Putte, De clause «contract-overname» i.v.m. arbitrage.

Nederlands Juristenblad : afl. 5 - 1 februari 1958 :

Mr C. J. De Haan, Taak en opleiding van de jurist (I). — Th. F. Raedt, Verbetering. — Mr Dr. J. F. M. Eras f.

Journal des Tribunaux : n° 4179 - 26 janvier 1958 :

Willy Carsau, Aspects du droit de défense en Droit belge. — Etienne De Plaen, Le privilège du vendeur d'effets mobiliers. — Jurisprudence.

Recueil Dalloz : 4° cahier - 29 janvier 1958 :

Max Le Roy, La réparation du préjudice corporel : le problème doctrinal et le problème technique.

Northwestern University Law Review : nb 4 - september-october 1957 :

Herbert L. A. Hart, Murder and the Principles of Punishment : England and the United States. — Edward I. Sykes, Labor Regulation by Courts. The Australian Experience. — Robert W. Harbeson, New Perspectives in Transport Regulation : The Cabinet Committee Report. — Samuel Krislov, Oliver Wendell Holmes : The Ebb and Flow of Judicial Legendry.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad